

Pyry Keränen

”HUUTISTA V*TUN PELLE”
Poliittinen keskustelu ja käytöhallinta suomalaisilla
verkkofoorumeilla

TIIVISTELMÄ

Pyry Keränen: "Huutista v*tun pelle" – Poliittinen keskustelu ja käytönhallinta suomalaisilla verkkofoorumeilla
Kandidaatin tutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto
Huhtikuu 2020

Verkkofoorumeilla käytävät keskustelut poliittisista aiheista koetaan yleisesti ongelmallisina muun muassa siitä syystä, että ne kärjistävät julkista keskustelua ja niissä leviää helposti virheellistä ja spekulatiivista tietoa. Verkkokeskustelua saatetaan myös pitää epäkohteliaana tai muilla tavoin epämiellyttävänä. Tässä työssä tutkin, kuinka suomalaiset sivustot kontrolloivat niillä käytyä keskustelua ja millaista niillä käyty keskustelu on. Työn tutkimusongelmana on selvittää, vaikuttavatko erilaiset käytönhallinnan ja moderoinnin tavat poliittisen keskusteluun suomalaisilla verkkofoorumeilla. Tutkimusongelmaan haetaan vastausta tarkastelemalla, millaisia erilaisia käytönhallinnan ja moderoinnin tapoja tutkituilla sivustoilla on käytössä ja millaisena poliittinen keskustelu näyttää eri tavoin säännellyillä sivustoilla.

Taustoitin työtäni esittelemällä aluksi virtuaalisten yhteisöjen tietokonevälitteisen keskustelun sekä verkkofoorumien ja niiden käytönhallinnan ominaisuuksia ja pohtimalla niiden tutkimiseen liittyvää problematiikkaa. Aineisto muodostuu yhteensä 120 viestistä, jotka on kerätty kolmelta merkittävältä suomalaiselta keskustelufoorumilta: Hommaforumilta, Suomi24:ltä ja Ylilaudalta. Lisäksi aineistoon lukeutuvat näiden sivustojen tekniset ominaisuudet ja sääntödokumentit. Analysoin aineistoa kolmivaiheisessa viestinnän etnografiaan perustuvassa prosessissa, jossa rakensin kuvan kunkin sivuston käytönhallinnasta, etsin langoista käytönhallinnan merkkejä ja muodostin kuvan kunkin langan käydyn keskustelun tyylistä tyypittelemällä niihin lähetettyjä viestejä. Tyypittely perustui erilaisiin tahattomiin tai tarkoituksellisiin vaikutuksiin, joita viestien lankaan lähettämällä on.

Tutkimusprosessin myötä rakensin tässä työssä kuvan Hommaforumin, Ylilaudan ja Suomi24:n käytönhallinnasta ja niillä käydystä keskustelusta. Työn tuloksena käy ilmi, että käytönhallintaa ja moderaatiota ei ole helppo havaita lankoihin lähetetyistä viesteistä suoraan. Käytönhallinta vaikuttaa huomaamattomammilla tavoilla keskusteluun yhdessä käyttäjien muodostaman yhteisön kulttuuriin ja asenteisiin liittyvien mekanismien kanssa. Keskustelun kärkevyys vaikuttaa tulosten valossa olevan osin tarkoituksellista: käyttäjät haluavat sivustoilla antaa ja saada huomiota riippumatta siitä onko se positiivista vai negatiivista. Lisäksi huomiota herättävä keskustelu on sivuston itsensä kannalta monin tavoin hyödyllistä ja tavoiteltavaa.

Avainsanat: käytönhallinta, moderointi, poliittinen keskustelu, tietokonevälitteinen viestintä, verkkokeskustelu, viestinnän etnografia

SISÄLLYS

1. Johdanto	1
2. Keskustelu verkkofoorumeilla	3
2.1. Hyperpersonaalinen tietokonevälitteinen viestintä.....	3
2.2. Verkkofoorumit.....	6
2.3. Tietokonevälitteinen viestintä virtuaalisissa yhteisöissä	8
2.4. Sivuston käytönhallinta	11
2.5. Keskustelu politiikasta	14
3. Viestien tulkinta	15
3.1. Parodia ja pilkanteko	15
3.2. Reaktiot toisten kirjoittajien viesteihin	17
3.3. Viestien ja keskustelun pituus kiinnostuksen indikaattorina	17
4. Tutkimuksen toteutus	18
4.1. Tutkimusongelma ja -kysymykset.....	19
4.2. Etnografia tutkimusmenetelmänä	20
4.3. Aineisto	21
4.4. Analyysi.....	23
4.4.1. Käytönhallinnan menetelmien kuvaaminen.....	24
4.4.2. Käytönhallinnan merkkien etsintä	24
4.4.3. Viestien tyypittely	25
5. Tulokset	27
5.1. Käytönhallinnan menetelmät eri sivustoilla	27
5.1.1. Ylilauta.....	28
5.1.2. Suomi24	29
5.1.3. Hommaforum.....	30
5.2. Käytönhallinnan merkkien etsintä	32
5.3. Viestien Tyypittely	32
5.3.1. Yleisiä huomioita	37
5.3.2. Ylilauta.....	38
5.3.3. Suomi24	39
5.3.4. Hommaforum.....	42
6. Johtopäätökset ja pohdinta	43
6.1. Tutkimuksen tulokset	43
6.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusehdotukset.....	45
7. Kirjallisuus	47

1. JOHDANTO

Sosiaalinen media, keskustelu internetissä tuntemattomien kanssa, linkit blogiteksteihin ja verkkouutisiin ja kommenttikentät ovat tavallisia osia nykyaikaisen ihmisen päivittäisestä informaatioannoksesta. Ruohonjuuritason kansalaiskeskustelu verkossa vaikuttaa politiikkaan ja yhteiskuntaan, koska vastaanottamamme tieto vaikuttaa siihen mitä ajattelemme maailmasta ja muista ihmisistä sekä siihen, millaisia mielipiteitä yhteisöt muodostavat ilmiöistä. Perinteisten medioiden kuten television ja sanomalehtien monopolistinen asema julkisuuden ja julkisen keskustelun portinvartijoina on muuttunut 2000-luvun ensimmäisten vuosikymmenten median murroksen myötä. Julkisen ja yksityisen raja hämärtyy ja kansalaisvaikuttaminen on demokratisoitunut, sekä hyvässä että huonossa.

Kansainvälisessä mediassa verkkofoorumeilla ja kommenttikentillä on huono maine, ja ei täysin aiheetta. Syystä tai toisesta ihmiset edelleen kuitenkin haluavat keskustella poliittisista aiheista toistensa kanssa internetissä. On tärkeää tutkia ja oppia ymmärtämään tätä medioitua puhetta ja sen kontrollointia, jotta tulevaisuudessa esimerkiksi keskustelun laatua voitaisiin suunnitelmallisesti parantaa tai mahdollisuuksia kansainväliseen strategiseen informaatiovaikuttamiseen voitaisiin rajata. Monelta internetin käyttäjältä ja tutkijalta saattaa myös unohtua kuinka paljon verkon algoritmit, verkkosivujen toimintatavat ja verkon yhteisöjen normit vaikuttavat keskusteluun. Hyvin harvalla sivustolla keskustelu on täysin vailla kontrollia.

Verkkofoorumit ovat internetin vanhaa “kansanperinnettä”, sosiaalisia medioita ajalta ennen sosiaalista mediaa. Sekä niitä, sosiaalista mediaa, että vuorovaikutusta tietokonevälitteisesti erilaisilla alustoilla on tutkittu paljon, mutta kuvauksia nimenomaan suomenkielisestä ja suomalaisesta sosiaalisesta mediasta ei kuitenkaan ole juurikaan tehty. Lisäksi suomalaisten sivustojen käytönhallinnan, teknisten rajoitusten ja moderaation ominaisuuksia ei ole tietääkseni aiemmin kuvattu. Tietokonevälitteisen viestinnän ominaisuuksista on paljon tutkimusta, mutta suomalaiset sivustot ovat harvan tutkimuksen aiheena. Yksi niistä aukoista olemassa olevassa tutkimuksessa, joita työni pyrkii täyttämään, on suomalaisten keskustelufoorumien tutkimuksen puute.

Tietokonevälitteisessä viestinnässä on omat erityispiirteensä, joiden vaikutusta yksilöön, ryhmiin ja yhteiskuntaan on spekuloitu jo 70-luvulta alkaen. Puheviestinnässä on helppo keskittyä interpersonaaliseen, kahdenväliseen kasvokkaiseen vuorovaikutukseen, mutta puheenomaista viestintää on mielenkiintoista tutkia myös ryhmien, yhteisöjen ja medioidun viestinnän konteksteissa. Puheviestintä linkittyy verkkofoorumeilla yhteisöjen normienmuodostukseen, polarisaatioon ja

identifikaatioprosesseihin., kuten tässä työssä myöhemmin käy ilmi. Toinen tärkeä elementti tätä työtä onkin kuvata monipuolisesti verkkofoorumeilla tapahtuvaan viestintään vaikuttavia ilmiöitä, jotta tutkimusongelman, menetelmän ja analyysitavan valintaa voidaan vakuuttavasti perustella. Ilman laajaa ymmärrystä siitä, millaiset voimat keskustelussa verkkofoorumeilla vaikuttavat, en näe kuinka joidenkin yksittäisten osasten ja ilmiöiden toimintaa ja vaikutuksia voitaisiin uskottavasti arvioida.

Tässä työssä tutkin keskustelua politiikasta suomalaisilla verkkofoorumeilla. Tarkoitukseni on sekä rakentaa kuvaa siitä, millaista keskustelu on nimenomaan suomalaisilla verkkofoorumeilla ja suomen kielellä. Lisäksi pyrin tunnistamaan ja kuvaamaan verkkosivun ominaisuuksien, kuten anonymiteetin, sääntöjen ja moderaation vaikutuksia keskusteluun. Aineisto muodostuu kolmesta langasta kolmelta eri sivustolta, Hommaforumilta, Ylilaudalta sekä Suomi24:ltä. Tutkimusongelmana on pyrkiä vastaamaan kysymykseen siitä vaikuttavatko erilaiset käytönhallinnan ja moderoinnin tavat poliittiseen keskusteluun suomalaisilla verkkofoorumeilla.

Tutkielman rakenne on seuraavanlainen: aloitan kuvaamalla verkkofoorumien ja siellä tapahtuvan keskustelun ominaisuuksia keskustelu verkkofoorumeilla -luvussa. Viestien tulkinta -luvussa käydään lävitse viestiaineiston analyysiin ja tulkintaan liittyvää problematiikkaa. Tutkimuksen toteutus -luvussa määritellään tarkemmin tutkimusongelma ja -kysymykset ja kuvataan tutkimusmenetelmä ja perustellaan kyseisen menetelmän valintaa. Aineisto -luvussa on lyhyesti esitelty aineisto, kuinka päädyin valitsemaan kyseisen aineiston, mistä syystä pidän sitä edustavana sekä sen laajuus.

Tutkimuksen toteutus -luvun alaluvussa analyysi olen kuvannut tarkasti sen, kuinka olen aineistoa käsitellyt, analysoinut ja tulkinnut sekä kuinka näillä toimenpiteillä on voitu vastata asettamiini tutkimuskysymyksiin. Tulokset -luvussa on esitelty saamani tulokset ja esitelty, miten aineistoa on päädytty tulkitsemaan. Nämä kaksi lukua, analyysi ja tulokset, ovat järjestetty toisiaan vastaavasti kolmeen osaan. Olen aloittanut käytönhallinnan menetelmien kuvaamisesta kullakin sivustolla: analyysi -alaluvussa esittelen toimintatapani, ja tulokset -luvussa esittelen saamani tulokset. Käytönhallinnan merkkien etsintä ja viestien tyypittely -kohdat on rakennettu samalla tavalla toisiaan vastaaviksi näissä kahdessa luvussa.

Päätelmät -luvussa kokoan tiivistäen saamiani tuloksia, esittelen mahdollisia lisätutkimuksen mahdollisuuksia, tarkastelen kriittisesti tutkimustani sekä siinä tekemiäni valintoja menetelmän, aineiston ja ongelmanasettelun suhteen ja esittelen joitakin subjektiivisia tulkintoja saamieni tulosten implikaatioista.

2. KESKUSTELU VERKKOFOORUMEILLA

Seuraavissa alaluvuissa on kuvattu tutkimuskohteena olevan verkkofoorumilla tapahtuvan keskustelun ominaisuuksia olemassa olevien mallien ja tutkimuksen pohjalta. Foorumikeskustelun tutkiminen vaatii sen ominaisuuksien tuntemista, ja näiden ominaisuuksien laajojen vaikutusten ja merkitysten ymmärtämistä. Luvut on järjestetty teemoittain: tietokonevälitteisyys ja kasvokkaisuuden puute, verkkofoorumien ominaisuudet ja suhde muihin tietokonevälitteisiin viestintätapoihin, yhteisöt verkossa, verkkosivuston käytönhallinta ja poliittinen keskustelu. Joka luvussa on kerrottu, kuinka kyseisessä kappaleessa esitellyt ilmiöt ja tutkimuskohteen ominaisuudet vaikuttavat verkkofoorumiviestinnän tutkimiseen: aineiston tulkintaan, menetelmän valintaan ja analysointiin sekä kuinka ne muuttavat vuorovaikutuksen luonnetta verrattuna muuhun vuorovaikutukseen. Näitä vaikutuksia ei ole käyty läpi järjestyksessä, vaan luvun teema on määräävä jäsentelytapa. Vaikutuksista verkkofoorumiviestinnän tutkimiseen on mainittu sitä mukaa, kun niistä mainitseminen tulee kunkin luvun aikana relevantiksi. Lukijan on tärkeää muistaa, että jokainen näissä seuraavissa luvuissa mainittu verkkofoorumiviestinnän ominaisuus on jollakin tavalla vaikuttanut siihen, miten tutkimusasetelma on valittu, kuinka aineiston viestejä on tutkittu ja niin edelleen.

2.1. Hyperpersonaalinen tietokonevälitteinen viestintä

Tietokonevälitteisen viestinnän tutkimus (Computer Mediated Communication, CMC) on verrattain lyhyen olemassaolonsa aikana kehittänyt valtavasti käsityksiä teknologian vaikutuksista vuorovaikutukseen. Leen ja Ohn (2015) mukaan varhainen tietokonevälitteisen viestinnän tutkimus keskittyi eroavaisuuksiin sen ja kasvokkaisen viestinnän välillä, sekä siihen kuinka teknologia muuttaa vuorovaikutusprosesseja ja lopputuloksia. Teknologia nähtiin 1970 ja 1980-lukujen alkeellisemmän tekniikan aikakautena vuorovaikutuksen monimuotoisuutta huomattavasti rajoittavana tekijänä. Monet varhaiset tietokonevälitteisen viestinnän keskittyivät vertaamaan medioitua sähköistä viestintää kasvokkaiseen vuorovaikutukseen ja kuvaavat, kuinka ihmiset rakentavat identiteettejä ja yhteisöjä, ylläpitävät ihmissuhteita tai tekevät päätöksiä tällaisessa ympäristössä. Monia näistä varhaisista teorioista Walther (2011) on luokitellut Culnanin ja Markuksen (1987) kehittämän termin mukaan cues-filtered-out -teorioiksi, eli teorioiksi nonverbaalisten vihjeiden puuttumisesta. Näillä malleilla ja teorioilla on edelleen merkityksensä tietokonevälitteisen viestinnän tutkimuksessa, mutta niiden alun perin kapeaa näkemystä teknologian vaikutuksista nousi pian haastamaan seuraavien sukupolvien teorioita ja pakottivat niitä uudistumaan. Walther jakaakin tietokonevälitteisen viestinnän teorian vielä kahteen muuhunkin kategoriaan; kokemus- ja havaintoteorioihin (experiential and perceptual theories of CMC) sekä teorioihin

interpersonaalisesta sopeutumisesta ja median hyödyntämisestä (theories of interpersonal adaptation and exploitation of media). Lee ja Oh kertovat, että uudemmat mallit alleviivaavat käyttäjien kykyä sopeutua minkä tahansa viestintäkanavan rajoituksiin ja mahdollisuuksiin ja hyödyntää niitä, ja ne painottavat “virtuaalisuuden” ja “todellisuuden” rajapinnan häilyvyyttä ja niiden liukuvaa vuorovaikutusta. Tutkijat ovat pyrkineet selvittämään, miksi ja missä tilanteissa joku valitsee vuorovaikuttamisen teknologiavälitteisesti kasvokkaisuuden sijaan ja mitä seurauksia sillä on. Kahden toisilleen entuudestaan tuntemattoman ihmisen vuorovaikutuksen ohella tietokonevälitteistä viestintää tutkitaan nykyään hyvin kirjavissa konteksteissa, kuten hajautetuissa työryhmissä, verkkopeliyhteisöissä sekä sosiaalisessa mediassa ja keskusteluryhmissä, joita tässä työssä tutkitut keskustelufoorumit edustavat.

Walther (1996) on kehittänyt hyperpersonaalisen tietokonevälitteisen viestinnän mallin selittämään sitä, kuinka tietynlaisten prosessien kautta tietokonevälitteinen viestintä voi joissakin tilanteissa tarjota mahdollisuuksia sosiaaliseen vuorovaikutukseen, joka on houkuttelevampaa ja intiimimpää kuin muu verrannollinen (offline) viestintä. Keskustelua verkkofoorumilla on tässä työssä päädytty hahmottamaan tästä näkökulmasta, koska tarkoituksena on yrittää ymmärtää, mitä arvoa vuorovaikutus antaa keskusteluun osallistujille, ja kuinka keskustelijoiden käsitykset ja odotukset itsestään ja toisistaan näkyvät viestinnässä. Malli erittelee neljä viestintäprosessin komponenttia, jotka vaikuttavat viestin rakentamiseen ja vastaanottamiseen aikana tapahtuviin kognitiivisiin ja viestinnällisiin prosesseihin. Näitä komponentteja tai ulottuvuuksia ovat (1) vastaanottamiseen liittyvät vaikutukset, (2) viestin lähettämiseen liittyvät vaikutukset, (3) viestintäkanavan ominaisuudet sekä (4) palautemekanismeihin liittyvät vaikutukset.

Kyseisen mallin erittelemistä viestintäprosessin komponenteista ensimmäinen (1), viestin vastaanottajaan ja vastaanottamiseen liittyvät vaikutukset, kuvaa kuinka vastaanottajan käsitykset viestin lähettäjistä saattavat olla kärjistettyjä tai liioiteltuja. Walther (2011) kertoo rakentaneensa oman mallinsa alunperin teknologian epäyksilöllistävän vaikutuksen mallin lähtökohdista (social identity model of deindividuation, SIDE) (ks. mm. Reicher, Spears & Postmes 1995). SIDEn mukaan kun keskustelukumppania ei näe, viestin vastaanottajat mieltävät keskustelukumppanin kanssaan samankaltaisemmaksi kuin tämä saattaa oikeasti olla, mikäli keskustelukumppanin kanssa koee kuuluvansa samaan joukkoon. (Lea & Spears, 1992). SIDEn mukaan tämä korkea mieltymys toiseen liittyy pikemminkin mielikuviin tähän tiettyyn ryhmään kuuluvista ihmisistä, eikä keskustelukumppanin itsensä omaamiin ominaisuuksiin. Hyperpersonaalisen tietokonevälitteisen viestinnän mallin mukaan verkkofoorumilla käydystä keskustelusta kun puuttuvat nämä kasvokkaisen vuorovaikutuksen sanattomat vihjeet, viestijät täydentävät puutteellista kuvaa

keskustelukumppanista mielikuvilla. Ne voivat olla positiivisia tai negatiivisia ja mallin mukaan ne perustuvat lähinnä mielikuviin niistä ryhmistä, joihin keskustelukumppanin koetaan kuuluvan.

Toinen (2) komponentti, viestin lähettäjään ja lähettämiseen liittyvät vaikutukset, kuvaa kuinka tietokonevälitteinen viestintä mahdollistaa ja jopa ohjaa valikoivan ja harkitun kuvan antamiseen itsestä toisille, erityisesti tekstipohjaisissa viestintäkanavissa, joita myös tässä työssä tutkittu keskustelu verkkofoorumilla edustaa. Keskustelukumppaneille ei tarvitse tai välttämättä edes pystyä antamaan tietoa ulkonäöstä tai tahattomista ongelmista ja virheistä nonverbaliikassa kuten katseessa tai kosketuksessa. Kokeneet, viestintäalustan ominaisuudet ymmärtävät viestien kirjoittajat pystyvät siis taktikoimaan itsestään antamansa kuvan kanssa, ja tätäkin kautta vaikuttamaan siihen, miten heidän viestintäänsä tulkitaan. Moni muukin tietokonevälitteisen viestinnän teoria tunnistaa tämän vajavaisen keskustelukumppanista saadun kuvan ja tarkoitushakuisen peittämisen problematiikan, kuten merkinantoteoria (Signaling theory, ks. Donath, 2007) ja takuun ja oikeutuksen teoria (Warranting, ks. Walther & Parks, 2002). Verkon käyttäjien on todettu ymmärtävän, että verkossa keskustelukumppani ei välttämättä ole sellainen, kuin hän sanoo olevansa (DeAndrea & Walther, 2011), ja nykyään on jo laajalti tunnettu itseäänselvyys, että ihmiset antavat itsestään verkossa kuvan, joka poikkeaa siitä, millaisia he ovat kasvokkain tavatessa. Nämä elementit on tärkeä ottaa huomioon verkkofoorumiviestintää tutkittaessa.

Mallin erittelemä kolmas (3) ulottuvuus liittyy viestintäkanavaan ja sen ominaisuuksiin ja vaikutuksiin. Waltherin mukaan keskeistä tässä ulottuvuudessa on tietokonevälitteisen viestinnän aiheuttama viive, joka mahdollistaa viestien tarkemman suunnittelun, harkinnan, muokkaamisen ja rytmittämisen. Nämä elementit ovat erityisen voimakkaasti läsnä tekstin ja kuvien lähettämiseen perustuvilla viestintäalustoilla, ja tutkimuksissa on kyetty osoittamaan, että ihmiset käyttävät näitä ominaisuuksia hyväkseen, ja tietoisesti rakentavat harkittuja viestejä, joiden avulla toisille käyttäjille pyritään antamaan omiin tarkoituksiin sopiva kuva itsestä (Walther, 2007). Aineiston viestejä lukiessa tulee siis ottaa huomioon, kuinka käyttäjät siis harkitusti hallinnoivat muille itsestään antamaansa kuvaa, ja toisaalta kuinka näiden viestien lukijat ainakin jollakin tasolla aistivat, että toiset pyrkivät antamaan itsestään vain harkitun kuvan.

Viestinnästä saatuun palautteeseen ja palautteen antamiseen liittyvät mekanismit ja niiden vaikutukset muodostavat mallin neljännen (4) komponentin. Malli ennustaa, että (1) toisten stereotypisointi tai idealisointi, (2) valikoivan kuvan välittäminen itsestä ja (3) viestintäkanavan vaikutukset vastavuoroisesti vaikuttavat viestintäprosessiin muodostaen palautejärjestelmän, joka vielä entisestään vahvistaa kaikkien kolmen (1, 2 ja 3) komponentin vaikutuksia. Kun vastaanottaja saa lähettäjältä viestin, jossa tämä välittää harkitusti ja valikoidusti tietynlaista kuvaa itsestään,

vastaanottaja saattaa vastata tavalla, joka vahvistaa ja liioittelee tätä valikoidusti annettua kuvaa entisestään. (Walther, 2011) Ilmiö tunnetaan Waltherin mukaan muissakin kuin tietokonevälitteisen viestinnän alalla käytöksellisenä vahvistamisena (Behavioral confirmation, ks. Snyder, Tanke & Berscheid, 1977). Hyperpersonaaliseen malliin on leivottu sisään tämä malli: toisen vuorovaikuttajan käsitys vastapuolesta vaikuttaa hänen vuorovaikutukseensa, mikä puolestaan vaikuttaa vastapuolen vastaukseen ja niin edelleen. Näin tietokonevälitteisessä viestinnässä käyttäjien käsitykset toisistaan muokkaavat heidän käytöstään tämän yhteisesti konstruoidun mielikuvan suuntaan. Viestijöiden käsityksillä toisistaan ei siis toisin sanoen tarvitse olla minkäänlaista todellisuuspohjaa, mutta silti näillä käsityksillä on mallin mukaan suuri merkitys sille, kuinka tässä työssä tutkittujen verkkofoorumien käyttäjät päättävät viestiä toisilleen ja tulkita toistensa viestejä.

Hyperpersonaalisen tietokonevälitteisen viestinnän mallin avulla on mahdollista hahmottaa verkon keskustelupalstojen omalaatuisuuksia ja niiden houkuttelevuutta. Malli on toki alkuperäisessä muodossaan jo melko vanha, kun ottaa huomioon kuinka nuori parikymppinen Internet on ilmiönä. Ryhmissä keskusteleminen on verkon varhaisimpia käyttötarkoituksia, eikä sen merkitys ole hälvennyt huolimatta älypuhelimien, videokuvan suoratoistamisen, laajakaistayhteyksien tai modernin sosiaalisen median myötä. Verkkofoorumeilla keskusteleminen, oman äänen esiin saaminen ja muiden mielipiteiden lukeminen on ihmisistä edelleen äärimmäisen kiinnostavaa ja jopa koukuttavaa. Vuorovaikutus verkkofoorumeilla on silti monessa suhteessa erilaista kuin verkon ulkopuolinen mielipiteiden vaihtaminen; on eri asia kirjoittaa lehden mielipidepalstalle, jutustella baaripöydässä tai pitää julkisia puheenvuoroja kuin kirjoittaa julkiseen kommenttikenttään tai viestiketjuun.

2.2. Verkkofoorumit

Lietsala ja Sirkkunen (2008) ovat eritelleet sosiaalisen median genrejä ja tunnuspiirteitä. Sosiaalisessa mediassa käyttäjät luovat itse ja jakavat muiden tekemää mediasisältöä ja arvioivat sitä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toisten käyttäjien kanssa. Sosiaalisessa mediassa käyttäjillä on omat profiilisivut, joiden avulla he linkittyvät keskustelukanaviin ja toisiin käyttäjiin. Erilaisia sosiaalisen median genrejä he määrittelevät viiteen eri tarkoitusta palvelemaan muunneltiin: sisällön luomisen ja julkaisemisen välineisiin (blogipalvelut, wikit), sosiaalisiin verkostoihin (Facebook, Instagram), sisällön jakamiseen keskittyviin (Youtube, Tumblr), virtuaalimaailmoihin (Second Life, World of Warcraft) ja lisäosiin (esimerkiksi Facebookin sosiaalisia ominaisuuksia hyödyntävät sovellukset). Yhteistä näille palveluille on se, että käyttäjät ja käyttäjien itsensä luoma sisältö ovat pääosassa, eikä ammattilaisten kuten vaikkapa journalistien luoma sisältö. Palvelut ovat tyypillisesti maksuttomia, mutta eivät välttämättä. Lietsala ja Sirkkunen pitävät myös Internetin keskustelufoorumeita

sosiaalisina medioina, mutta toteavat, että niitä on ollut olemassa jo pitkään ennen koko termin “sosiaalinen media” keksimistä, ja he jättivät ne genrelistauksensa ulkopuolelle (Lietsala & Sirkkunen 2008, 14). Täten jo olemassa olevaa tietoa sosiaalisesta mediasta ei voi suoraan sellaisenaan pitää välttämättä myös verkkofoorumeita koskevana, mikä luo tarpeen tutkia myös näitä vuorovaikutusalustoja omana, erillisenä ilmiönään.

Verkkofoorumit ovat siis tavallaan osa sosiaalista mediaa ja niillä on paljon yhteistä yllä mainittujen palveluiden kanssa, mutta ne ovat vanhempaa perua ja niitä voi pitää monin tavoin yksinkertaisempina tai alkeellisempina. Tämä yksinkertaisuus ja alkeellisuus voi kuitenkin omalta osaltaan selittää niiden tasaista suosiota. Verkkofoorumit ovat verkkosivuja, joiden pääasiallisena käyttötarkoituksena on vuorovaikutus muiden käyttäjien kanssa, eivätkä sivuston ylläpitäjät julkaise esimerkiksi ammattilaisten ottamia kuvia tai ammattikirjoittajien artikkeleita, vaikka käyttäjät saattavat linkittää sellaisia sivustolle ja niistä saattaa syntyä keskustelua sivustolla.

Viestintä verkkofoorumilla tapahtuu lähtökohtaisesti ja pääsääntöisesti tekstivälitteisesti ja ei-reaaliaikaisesti, mutta esim. emojiä, linkkejä sekä joissakin tapauksissa kuvia käytetään tekstin ohessa viestien välittämiseen. Käyttäjillä saattaa olla olemassa yksinkertaiset profiilisivut, mutta omalle profiilisivulle ei julkaista sisältöä. Keskustelut verkkofoorumilla muodostuvat jonosta viestejä, joita käyttäjät ovat keskusteluun lähettäneet. Tätä viestiketjua kutsutaan langaksi, ja niissä viestit on useimmiten järjestetty kronologisesti niiden lähetyssijankohdan mukaan, eikä esimerkiksi tykkäysten määrän mukaan. Verkkofoorumilla viestin lähettämistä lankaan ei kutsuta kommentoinniksi, mikä alleviivaa tätä mielestäni keskeistä eroa sosiaalisen median ja verkkofoorumien välillä: verkkofoorumilla kukaan käyttäjä tai mikään sisältö ei ole asetettu jalustalle, vaan keskiössä on keskustelu, mikä tekee siitä otollisen kohteen kirjoitetulla kielellä käydyn keskustelun tutkimiselle; esimerkiksi ei-kielellinen sisältö tai sosiaalisen median jo olemassa oleville sosiaalisille suhteille perustuva rakenne eivät ole samassa mittakaavassa vääristämässä tutkimustuloksia tässä työssä.

Keskustelu on verkkofoorumilla pääsääntöisesti julkista, eli sekä vierailijoiden että tavallisten rekisteröityneiden käyttäjien tulee pystyä päästä lukemaan ainakin suurinta osaa sivuston langoista, mikä erottaa niitä esimerkiksi Facebookin kaltaisista palveluista, joissa käyttäjät ovat ryhmyntyneet kaveripyönteiden ja ryhmien jäsenyyksien kautta ja keskustelu on vain osittain julkista. Eräänä osoituksena tästä julkisen ja puolijulkisen välisestä merkityserosta on Facebook -julkaisujen aiheuttama päänvaiva mm. kansanryhmää vastaan kiihottamisen tapauksessa. Verkkofoorumilla viesti on lähettämisen jälkeen yksiselitteisesti julkinen, kun taas Facebookissa (ja vastaavissa palveluissa) se näkyy “vain” tiettyyn käyttäjään, ryhmään tai sisältöön kaveripyönteiden tai ryhmän

jäsenyyden perusteella linkittyineille käyttäjille. Asiasta on jokseenkin vähänlaisesti tutkimusta viestinnän alalla, mutta aiheesta on kirjoitettu jonkin verran muualla, mm. mediassa. (ks. Forss 2015; Hannula & Neuvonen 2011; Pihlajarinne 2011). Keskustelun yksiselitteinen julkisuus voi Waltherin hyperpersonaalisen mallin perusteella vaikuttaa keskusteluun jonkin verran, kun käyttäjät mahdollisesti muovaavat tähän julkisuuteen antamaansa kuvaa itsestään. Ainakin tässä työssä keskustelun tutkiminen on helpompaa, ja ehkäpä jollakin tavalla myös eettisempää, kun tutkijan ei tarvitse salaa soluttautua mukaan johonkin sosiaalisten suhteiden perusteella muotoutuneen ryhmän keskusteluun, vaan se on oletusarvoisesti tarkoitettu julkiseksi.

Verkkofoorumit vaativat käyttäjiään tunnistautumaan eri tavoin ennen kuin viestejä voi lähettää. On tavanomaista, että sivustolle luodaan käyttäjätili ja nimimerkki, jonka takaa sivustolle kirjoitetaan. Joillekin sivustoille ei tarvitse rekisteröityä lainkaan viestejä lähettääkseen, mutta on myös sellaisia, joilla pitää kirjoittaa omalla, oikealla nimellä. Rekisteröitymätöntä käyttäjää kutsutaan vierailijaksi. Rekisteröitymispakko saattaa myös tietyissä konteksteissa vaikuttaa keskustelun laatuun, kuten esimerkiksi uutistoimitusten verkkosivujen kommentteja tutkinut Domingo (2011) toteaa (Lohi 2016). Joskus käyttäjillä on käytössään heihin liittyvä tunnistettava kuva (avatar). Käyttäjän tunnistettavuus siis vaihtelee sivustojen välillä täydestä anonyymiydestä oman nimen käyttöön. Tämä tulee ottaa huomioon tutkimusasetelmaa rakennettaessa, koska anonyymiyden taso vaikuttaa sivustolla käytävään keskusteluun ja käyttäjien omaksumiin tapoihin kirjoittaa sivustolla (mm. Bernstein, 2011 & Haines, 2014), kuten teknologian epäyksilöllistävän vaikutuksen malli SIDE ja Waltherin hyperpersonaalinen malli ennustavat.

2.3. Tietokonevälitteinen viestintä virtuaalisissa yhteisöissä

Waltherin (1996) hyperpersonaalisen tietokonevälitteisen viestinnän malli keskittyy pääasiallisesti kuvaamaan kahden ihmisen välistä viestintää. Verkkofoorumeilla viestintä tapahtuu kuitenkin ryhmissä, osana virtuaalista yhteisöä. Verkkofoorumiviestintää tutkittaessa kuvaa tietokonevälitteisestä viestinnästä on siis tarpeen laajentaa tutustumalla teorioihin virtuaalisista yhteisöistä.

Sonja Utz (2008) on listannut erilaisia näkemyksiä siitä, mitä virtuaaliset yhteisöt ovat: virtuaaliset yhteisöt ovat virtuaalisessa ympäristössä (cyberspace) tietyssä symbolisesti aiheen tai mielenkiinnonkohteen rajaamassa paikassa tapahtuvan toistuvan vuorovaikutuksen kautta rakentuneita rakennettuja sosiaalisia suhteita (ks. Fernbeck & Thompson, 1995). Lisäksi Utzin mukaan virtuaalisia yhteisöjä on määritelty myös seuraavalla tavalla: yksilöiden tai liikekumppaneiden joukko, jotka vuorovaikuttavat ainakin osittain tietokonevälitteisesti jaetun

mielenkiinnonkohteen tiimoilla, ja toimintaa ohjaavat jotkin normit ja protokollat (ks. Porter, 2004). Kumpikin näistä määritelmistä kuvaa hyvin verkkofoorumeilla tapahtuvaa vuorovaikutusta, joita tässä työssä tutkitaan. Jälkimmäinen Porterin määritelmä painottaa erityisesti normeja ja protokollaa yhteisöä määrittävinä elementteinä, samaan tapaan kuin antropologiassa ja sosiologiassa. Utzin mukaan rajanveto “online” ja “offline” -yhteisöjen välillä on häilyvää, ja sosiaalipsykologian puolella yleisesti tunnistetut ryhmäkäyttäytymisen periaatteet ja prosessit pätevät kaikissa ryhmissä. Verkkofoorumeilla tapahtuvaa viestintää tutkittaessa menetelmän on siis sovelluttava nimenomaan yhteisöjen tutkimiseen.

Tässä työssä tutkitun keskusteluaineiston tietokonevälitteisyys ei myöskään mitenkään estä yhteisöjen tutkimiseen soveltuvien tutkimusmenetelmien käyttöä. Siihen, että tuntee kuuluvansa yhteisöön, ei tarvita kasvokkaisuutta. (Utz, 2008) Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan sosiaalinen identiteetti on “ryhmäprosessien peruselementti” (ks. Turner & Oakes, 1989, s. 240) ja sosiaalinen liima, joka kehittää lojaliteettia ryhmää kohtaan (ks. Van Vugt & Hart, 2004). Se voi selittää laajasti ryhmäkäytöksen ominaisuuksia, kuten ryhmän normien noudattamisen, ryhmän vaikutusvallan, koheesion ja solidaarisuuden tai stereotypisoinnin. Sosiaalinen identiteetti on yksilön minäkuvan se osa, joka liittyy yksilön omaan käsitykseen kuulumisestaan erilaisiin sosiaalisiin ryhmiin, sekä näihin ryhmiin kuulumisesta saatuun tunneperäiseen merkitykseen ja arvoon (ks. Tajfel, 1978, s. 63). Verkkofoorumiviestintää tutkittaessa on siis pystyttävä ottamaan huomioon, kuinka tunne yhteisöön kuulumisesta tai kuulumattomuudesta voi osaltaan selittää niitä viestinnällisiä valintoja, joita keskustelijat tekevät.

Waltherin (1996) hyperpersonaalisen tietokonevälitteisen viestinnän mallin lähettäjään liittyvien mekanismien, eli tekstivälitteisyyden ja ei-reaaliaikaisuuden ohella on siis olennaista ymmärtää verkkofoorumiviestintää myös virtuaalisen yhteisön keskinäisenä vuorovaikutuksena. Käyttäjät ovat itse valinneet osallistuvansa keskusteluun sivustolla. Jokin sivuston tai sen käyttäjäyhteisön ominaisuus on saanut heidät kiinnittymään ja tuottamaan sisältöä sivustolle. Esimerkiksi sivuston keskusteluaiheet, kirjoitustyylit, tunne johonkin ryhmään kuulumisesta tai käyttäjäyhteisön kuviteltu mielipideilmasto voivat houkuttaa käyttäjiä osallistumaan. Nämä ennakkokäsitykset muista käyttäjistä vaikuttavat vuorovaikutukseen sekä hyperpersonaalisen mallin vastaanottajaan liittyvien mekanismien kautta että sosiaalisen identiteettiin liittyvien mekanismien kautta. Lankaan kirjoittaminen on ollut vaihtokauppa siihen käytetyn ajan ja vaivan ja siitä saadun hyödyn tai ilon tai muun vastaavan välillä. Keskustelua tutkittaessa on myös tärkeää muistaa ottaa huomioon, että keskustelijat ovat valinneet ottavansa osaa keskusteluun: keskusteluun osallistuminen on antanut jotakin arvoa niille käyttäjille, joiden viestejä langoista voi lukea. Viestin pituuteen liittyvää tematiikkaa pohditaan tarkemmin vielä luvussa 3.3.

Keskustelun aiheen, sävyn sekä sivuston yleisen asenneilmapiirin voi olettaa vaikuttavan keskustelijoiden odotuksiin ja mielikuviin toisista käyttäjistä, mikä vaikuttaa hyperpersonaalisen mallin mukaisesti keskustelijoiden tapaan viestiä. Keskustelun aiheena eri foorumeilla voi olla mikä vain. Eri sivustoja käyttävät erilaiset ihmisryhmät: autoilua käsittelevällä sivustolla käyttäjät ovat luultavasti suurimmalta osin kiinnostuneita moottoreista, tiestön kunnosta ja heillä on todennäköisesti näkemys autojen verotuksesta. Videopelifoorumilla käyttäjät olettavat muidenkin käyttäjien pelaavan. Suomenkielisiä keskustelupalstoja löytyy verkosta lukemattomia ja niillä keskustellaan kaikista mahdollisista suomalaisia kiinnostavista aiheista. Foorumeilla on monesti jokin tällainen yhteen liittävä teema, mutta ei aina. Monet suuret sivustot sallivat keskustelun ihan mistä aiheesta tahansa. Jotta käyttäjien olisi helpompi löytää heitä kiinnostavia lankoja, sivustot kuitenkin jäsentävät niitä omille alueilleen, joilla on tarkoitus puhua vain tietyistä aiheista. Utz (2008) väittääkin ihmisten valitsevan sellaisen virtuaalisen yhteisön, joka parhaiten sopii yhteen heidän tämänhetkisten tavoitteiden ja mielenkiinnon kohteiden kanssa, eli he valitsevat liittyvänsä sellaisiin yhteisöihin, joilla on jokin merkillepantava sosiaalinen identiteetti.

Sosiaalinen identiteetti vaikuttaa virtuaalisten yhteisöjen toimintaan kahdentyyppisten prosessien kautta: kategorisaation ja identifikaation. Kategorisaatioprosessit jakavat ihmisiä ryhmiin kuuluviksi ja kuulumattomiksi samankaltaisiksi tai eriäviksi miellettyjen ominaisuuksien kautta. Identifikaatioprosessit puolestaan liittyvät siihen, että mihin ryhmään kuuluvaksi tai kuulumattomaksi henkilö milläkin hetkellä kokee itsensä ja kuinka se vaikuttaa. Nämä prosessit voivat tapahtua joko “ylhäältä alaspäin” ryhmän normien, ajatusten ja käytöksen ohjatessa yksilön toimintaa tai “alhaalta ylöspäin” yksilöiden välisen vuorovaikutuksen ohjatessa ryhmän normeja ja käsityksiä itsestään ja muista. (Utz, 2008) Virpi Väyrynen (2012) on pro gradu -tutkielmassaan esitellyt John Brilhartin (ks. Galanes, Adams & Brilhart, 1998) näkemyksen ryhmien kulttuurista ja niiden rakenteesta. Ryhmäkulttuuri muodostuu ryhmän jäsenten jakamista arvoista, uskomuksista, normeista ja käyttäytymisestä. Kaikki ryhmät ovat erilaisia; niillä on eri jäsenet, omat norminsa ja sovitut sääntönsä sekä oma toimintatapansa. Nähdäkseni sosiaalinen identiteetti on se taustalla vaikuttava mekanismi, jonka kautta ryhmille muodostuu ryhmäkulttuuri, josta Väyrynen puhuu. Tässä työssä puhuttaessa verkkofoorumien käyttäjyhteisön kontekstissa kulttuurista, viitataan nimenomaan tähän joukkoon arvoja, uskomuksia, normeja ja käyttäytymissääntöjä, jota vasten kaikki toiminta verkkofoorumilla tavalla tai toisella peilautuu.

Kun henkilön kokemus itsensä ryhmästä erillisenä jäsenenä on voimakasta tai esillä (salient), hän kokee (ja viestii) omaavansa vain vähän samankaltaisuuksia toisten ryhmän jäsenten kanssa ja että hänen mielenkiinnon kohteensa ominaisuutensa ovat erityisiä. Kun henkilön kokemus itsensä ryhmän jäsenenä on puolestaan voimakasta tai esillä (salient), hän tarkastelee itseään (ja viestii itsestään) siitä

näkökulmasta, kuinka samankaltainen hän on muiden ryhmän jäsenten kanssa ja kuinka erilainen hän on ryhmän ulkopuolisten kanssa. Ihmisen minäkuva muodostuu näistä kahdesta elementistä, henkilökohtaisesta identiteetistä (kuka minä olen yksilönä) ja ryhmäidentiteeteistä (kansalaisuus, etnisyys, poliittiset mielipiteet, harrastukset, suku, verkkofoorumien jäsenyys jne.). Se minkä identiteetin kautta henkilö itseään ja muut henkilöä kullakin hetkellä tarkastelevat, riippuu tilanteesta (ks. Oakes, 1987). Ihmiset myös tekevät tietoisia ja tiedostamattomia valintoja siitä, minkä identiteetin kautta he vuorovaikutuksessa suhtautuvat tilanteisiin ja toisiinsa. (Utz, 2008).

Kutakin yksittäistä aineiston viestiä tulkittaessa tutkijan pitää siis kyetä tarvittaessa pohtimaan, kuinka viestintäteko suhtautuu yhteisön normeihin. Viesti voi olla joko tahallisesti yhteisön normeja ja vallitsevia käsityksiä vastustava, tai niitä myötäilevä. Näillä valinnoilla on aina merkitys sen kannalta, kuinka muut keskustelijat viestiin suhtautuvat ja ne saattavat edustaa lähettäjän kannalta osin tiedostettua viestintätaktiikkaa.

Verkkofoorumien käyttäjät muodostavat siis virtuaalisen yhteisön, jolla on oma kulttuurinsa ja oma käsityksensä jäsenistään sekä yhteisön ulkopuolisista. Kaikkea vuorovaikutusta verkkofoorumien langoissa voidaan tarkastella näiden aktiivisesti vuorovaikuttavien mekanismien läpi: käyttäjät valitsevat suhtautumisensa yhteisöön, toisiinsa sekä yhteisön ulkopuolisiin ja vuorovaikutus on joko yhteisön normien mukaista tai sen vastaista.

2.4. Sivuston käytöhallinta

Ihanteellisesti verkkokeskustelu olisi sananvapauden ihanteiden mukaisesti täysin vapaata ja rajoittamatonta. Chen (2012, s. 9-11) vertaa keskustelua verkkofoorumeilla habermasilaiseen kahvilakulttuuriin, jossa samanmieliset osallistujat pääsevät vapaasti ilmaisemaan näkemyksiään huolimatta heidän yhteiskunnallisesta statuksestaan. Käytännössä keskustelu verkossa aiheuttaa lukuisia lieveilmiöitä, ja sillä onkin nykyään melko huono maine. Verkossa levitetään monenlaista huolestuttavaa sisältöä, kuten valeuutisia tai laitonta materiaalia. Internetin käyttöön liittyy useita uhkia: yksityisyyden suojan loukkauksia, maalittamista ja sananvapauserikkomuksia ja sosiaalisessa mediassa esiintyneisiin laittomiin uhkauksiin, kansanryhmää vastaan kiihottamiseen, kunnianloukkauksiin, piratismiin ja muun laittoman materiaalin jakamiseen tai myymiseen on jouduttu puuttumaan (ks. esim. Karhunkorpi, 2017; Kuokkanen, 2016; Lehtinen, 2019; Mauno, 2019; Salminen, 2020). Kontrollioimaton keskustelu ei automaattisesti pysy Suomen lain vaatimusten mukaisena.

Monilla sivustoilla käyttäjiltä vaaditaan toisten kunnioittavaa kohtelua, mutta on myös sellaisia sivustoja, joilla keskustelua ei rajoiteta välttämättä edes, kun valtakunnan lait tulevat vastaan.

Sivuston ylläpitäjillä on lisäksi tarve kasvattaa tai ainakin ylläpitää sivuston käyttäjämääriä ja turvata olemassa olevan käyttäjäkunnan viihtyminen sivustolla. Keskustelun foorumilla on siis sekä pysyttävä käyttäjien odotusten mukaisena, eikä se voi levähtää täysin valvomattomaksi, mutta myös houkuteltava uusien käyttäjiä. Jos sivuston käyttäjäkunta ei lainkaan uudistu, sivustoa voi uhata ennen pitkää käyttäjäkato ja näivettyminen, mikä ajaa loputkin käyttäjät lopulta pois. Yhdessä nämä tekijät luovat paineen pitää keskustelua joillakin keinoin laadukkaana ja houkuttelevana. Keskustelujen laadukkuuden määritelmä vaihtelee kuitenkin huomattavasti sivuston tarkoituksen ja käyttäjien odotusten mukaan.

Yleensä verkkofoorumit rajoittavat keskustelua eri tavoin. Käytöhallintaan liittyy monenlaisia uhkia ja mahdollisuuksia: Attonin (2006) tutkimuksen perusteella tiukan hierarkkisesti järjestetty sivusto pystyy hallitsemaan käyttäjiään siten, että muiden kuin ylläpitäjien hyväksymien käyttäjäidentiteettien muodostuminen käy mahdottomaksi. Tällöin Waltherin hyperpersonaalisen mallin mukaisesti käyttäjän itsestään antaman kuvan tulee vastata sivuston hierarkian vaatimuksia, tai tulla torjutuksi. Attonin tutkimus BNP eli Britannian kansallispuolue pyrki aktiivisesti ylläpitämään tiettyjä hyväksytyjä ideologisia raameja verkkokeskusteluareenoillaan. Vaikka näennäisesti ja julkisesti BNP kertoi kannattavansa monimuotoista mediaa käyttämällä termiä vaihtoehtomedia, heidän kaikilla viestintäkanavillaan hyväksyttiin vain linjassa pysyvää julkaisemista, ja torjuttiin johdon mielestä vääriä näkemyksiä. Rivikäyttäjien osallistamista käytettiin julkisivuna, ikään kuin media-alusta olisi ollut demokraattinen, moniääninen ja aito, vaikka todellisuus oli hyvin hierarkkinen ja ylhäältä päin säädelty.

Foorumin käyttäjien muodostaman yhteisön tiukalla, tarkoitushakuisella kontrolloinnilla ja manipuloinnilla voi ajaa monenlaisia tarkoituksia. Mikäli jonkun kirjoittajan koetaan signaloivan väärää sosiaalista identiteettiä, käyttäjät saattavat myös ilman erillistä ohjausta reagoida sivuston normien vastaiseen viestintään. (Utz, 2008) Tällöin he voivat esimerkiksi torjua vääränlaisina pidettyjen mielipiteiden esittäjiä tai käyttäjiä, jotka välittävät itsestään sellaisia mielikuvia, jotka käyttäjäyhteisö kokee kuuluvan kielteisen ryhmän edustajalle. Käytännössä verkkokeskustelussa tarvitaan jonkinlaista ohjausta pitämään keskustelua halutussa asiallisena sekä verkon lieveilmiöitä kurissa. Sivustoilla monesti onkin erikseen ilmoitetut säännöt, joita käyttäjien on sitouduttava noudattamaan, ennen kuin he voivat sivustolle kirjoitella. Ohjeissa esimerkiksi määritellään, kuinka toisille käyttäjille tai toisista ihmisistä ylipäättään kuuluu puhua. Näiden kodifioitujen, julkikirjoitettujen sääntöjen ja niiden noudattamisen valvonnan voi perustellusti uskoa vaikuttavan siihen, millaiseksi yhteisön tavat, arvot, normit ja käytös, eli kulttuuri, muodostuvat. Tämä vaikutus on se elementti, jonka vaikutusta tässä työssä on ensisijaisesti pyritty hahmottamaan.

Sivuston sääntöjen noudattamista valvovat vapaaehtoiset, erioikeuksin varustetut käyttäjät, joita kutsutaan moderaattoreiksi. Oxfordin University Pressin sanakirjat määrittelevät moderaattorin henkilöksi, jolla on valtuudet estää viestejä ja varoittaa käyttäjiä, mikäli viestit ovat sopimattomia (Butterfield & Ngondi 2016). Moderointi tarkoittaa käyttäjien toimien valvontaa, asiattomien viestien poistamista ja sellaisten käyttäjien kirjoittelun estämistä, jotka eivät noudata verkkoyhteisön sääntöjä (Chandler & Munday 2016). Oikeuden moderoida muita käyttäjiä myöntää yleensä sivuston ylläpitäjä tai muut moderaattorit, mutta moderaattoreiden yläpuolella olevaa, heidän toimintaansa sääntelevää ja valvovaa tahoja ei yleensä ole. Säännöt sekä moderoinnin käytännöt vaihtelevat huomattavasti. Säännöt ja moderointi antavat raamit ja rajat keskustelulle. Ne eivät kuitenkaan yksinään kokonaan määrittele, millaisiksi tavat keskustella sivustolla muovautuvat: kuten sosiaalisen identiteetin mekanismit (Utz, 2008) ja ryhmäkulttuurin muotoutumisen mallit (Väyrynen, 2012, s. 17-19, ks. Galanes, Adams & Brillhart, 1998) kuvaavat, säännöt voivat olla usein vain ylös kirjattuja käyttäjien jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa muotoutuvia ja päivittyviä normeja. Kaikilla tässä työssä tutkimuksen kohteena olevilla foorumeilla on moderaattoreita, joiden tehtävänä on valvoa, että keskustelu pysyy sovitussa asiassa ja noudattaa sivuston sääntöjä. Näiden moderaattoreiden toiminnan tutkiminen suoraan ei kuitenkaan osoittautunut lankojen viestiainoistoa tutkimalla mahdolliseksi: moderaattoreiden toiminta on usein näkymätöntä, ja huomaamattomuutta voisi jopa pitää mahdollisesti ihanteellisena tapana valvoa sääntöjen noudattamista. Kuitenkin jo tieto mahdollisuudesta tulla moderoiduksi vaikuttaa käyttäjien tekemiin viestinnällisiin valintoihin, ja siten yhteisön kulttuuriin, kuten alla on todettu.

Monien keskustelufoorumeiden säännöissä kehoitetaan käyttäjiä pysymään kunkin langan aiheessa. Lankojen aihe määräytyy aloitusviestin perusteella ja riippuen foorumista keskustelun oletetaan, toivotaan tai vaaditaan pysymään annetussa aiheessa. Monilla sivustoilla moderaattoreiden työ onkin siirrellä lankoja vääriltä alueilta toisille, sulkea aiheettomia keskusteluja tai poistaa aiheettomia viestejä. Viestien sisältöjä saatetaan rajoittaa muillakin keinoin. Useimmiten spammaaminen, eli jatkuva viestien lähettäminen on estetty esimerkiksi aikarajoituksilla tai esto-ohjelmilla. Useiden samantapaisten lankojen jatkuvaan aloittamiseen voivat puuttua myös moderaattorit. Foorumeilla, joilla viestien tekstiä voidaan editoida tai viesteihin voidaan liittää kuvia, voi olla näiden ominaisuuksien käyttöön liittyviä rajoituksia.

Joillakin foorumeilla käyttäjän käyttäjien kirjoittamat viestit tallennetaan, jolloin joko moderaattorit tai myös muut käyttäjät voivat nähdä sen. Aina tämä ns. viestihistoria ei ole nähtävissä, mutta nimimerkki on. Tällöin muut käyttäjät eivät voi katsoa kirjoittajan koko toimintahistoriaa, mutta nimimerkin avulla voivat tunnistaa lankaan kirjoittavan käyttäjän. Nimimerkki ja mahdollisesti esillä oleva viestihistoria vaikuttavat kaikkien sivuston käyttäjien viestintään. (Bernstein, 2011 & Haines,

2014). Moderaattorit ja toiset käyttäjät näkevät, onko joku esimerkiksi rikkonut jatkuvasti sääntöjä, tai pitkäaikainen yhteisön jäsen saattaa varjella hyvää mainettaan ja välttää sääntörikkomuksia. Waltherin ja Bunzin (2005) mukaan kokemus siitä, että yhteisö noudattaa yhteisesti sovittuja sääntöjä vähentää epävarmuutta ja lisää luottamusta yhteisössä.

Arpo (2005) vertaa tallennettua viestihistoriaa Foucaultilaiseen panopticon -vankilaan, jossa vangit eivät tiedä, tarkkaillaanko heidän käytöstään juuri tällä hetkellä, mutta he tietävät, että heitä voitaisiin milloin vain tarkkailla heidän tietämättään. Lisäksi panopticonin konseptiin liittyy olennaisesti se, että vangit näkevät toisensa ja valvovat omatoimisesti toistensa käytöstä, jolloin harvat vanginvartijat voivat valvoa suurta joukkoa vankeja. Käyttäjät, jotka verkkofoorumilla tietävät, että heidän viestihistoriansa on koko ajan näkyvässä, alkavat muokata käytöstään, kuten vangit, jotka tietävät olevan panopticonin keskustornin ja muiden vankien tarkkailun alaisina. Tämä Arpon panopticon -vertaus tukee hyvin Waltherin hyperpersonaalista mallia nimenomaan virtuaalisten yhteisöjen kontekstissa. Käyttäjät eivät yritä hallita antamaansa vaikutelmaa ainoastaan yhden keskustelukumppanin kanssa, vaan käyttäjät hallinnoivat rooliaan keskustelussa suhteessa koko foorumiyhteisöön.

Sivuston käyttäminen, eli tässä tapauksessa keskusteluun osallistuminen on siis monella tapaa rajoitettua. Viestittelyä sivustolla ohjaavat sekä sivuston passiiviset tekniset ominaisuudet, kuten anonymiteetin taso ja käyttäjäprofiilien ominaisuudet tai mahdollisuus viestiä muutenkin kuin pelkän tekstin välityksellä. Käyttäjien pitää lisäksi aktiivisesti valita tapansa viestiä suhteessa toisiin käyttäjiin ja virtuaalisen yhteisön normeihin. Aktiivisesti käyttöä rajoittavat moderaattorit sivuston sääntöihin perustuvien menetelmien, ja jo tieto näistä käytöhallinnan menetelmistä vaikuttavat käyttäjien tekemiin viestinnällisiin valintoihin ja sitä kautta koko yhteisön normeihin ja toimintaan.

2.5. Keskustelu politiikasta

Kuten muuallakin, niin myös verkossa keskustelijoiden tunteet voivat joskus kuumeta ja kielenkäyttö koventua, eritoten jos aihe ohjautuu politiikkaan tai uskontoon. Kuumenneet tunteet lisäävät todennäköisyyttä osallistua keskusteluun poliittisesta aiheesta ja vihan tunteet lisääntyvät, kun arvostus poliittista vastapuolta kohtaan vähenee. (Groenendyk & Banks 2014; Huddy, Mason & Aarøe 2015; Valentino et al. 2011) Kärkevä keskustelu voi ajaa pois maltillisempia keskustelijoita, jolloin noidankehä on valmis: Sunsteinin (2002) mukaan vastapuolen argumenttien huomiotta jättäminen kutistaa ryhmän argumenttien määrää (argument pools), eli ryhmälle saatavilla olevan tiedon määrä kutistuu, jolloin myös ryhmän tähän tietoon perustuvien tulkintojen määrät kutistuvat. Rajautuva perspektiivi tuottaa yhä äärimmäisempiä mielipiteitä. Vasta-argumentoinnista tulee

ryhmän mielestä epälegitiimiä ja epärationaalista. Tätä asenneilmapiirin yhtenäistymistä ja jyrkkenemistä Sunstein kutsuu polarisaatioksi. Polarisaatio aiheuttaa siis paineen sivuston käyttäjissä orientoitua poliittisesti samalla tavalla. Poliittisesti jollakin tavalla orientoituneella sivustolla käyttäjät olettavat muiden käyttäjien vähintäänkin tuntevan sivuston yleisen asenneilmapiirin, vaikka käyttäjä ei jakaisikaan muiden käyttäjien kanssa samaa arvopohjaa. Ilmiötä ovat tutkineet myös Downey & Fenton (2003).

Poliittinen keskustelu saattaa siis tuottaa haasteita sivuston ylläpitäjille ja moderaattoreille: rakentavan, ei hyökkäävän keskusteluilmapiirin ylläpitämiseksi keskustelun moderoinnin tulisi pyrkiä ohjaamaan pois polarisoivista tavoista keskustella. Monilla foorumeilla käydään silti tarkoituksella keskustelua aroista ja hankalista asioista huolimatta siitä, että se aiheuttaa kärkevää ja hyökkäävää tekstiä. Moni haluaa tuoda esiin oman näkemyksensä päivän polttavista asioista tai lukea muiden mielipiteitä yhteiskunnallisista asioista. Onkin olemassa yksinomaan politiikasta puhumiseen ja politiikan kommentointiin tarkoitettuja foorumeita, kuten tässä työssä tutkimani Hommaforum (Juupaluoma, 2016). Myös monet sivustot, joilla puheenaiheita ei ole mitenkään rajattu, puhutaan runsaasti politiikasta (Kuokkanen, 2016). Kaikilla sivustoilla ei myöskään tavoitella vastaanottavaista tai ystävällistä ilmapiiriä. Syitä voi olla monia: ystävällisyyttä ja kohteliaisuutta saatetaan pitää aitojen mielipiteiden piilotteluna, ja poliittisen korrektiuden puutetta rehtinä ja suorana. Moderaation vaikutuksia ei voi arvioida ilman, että ymmärtää moderaation tavoitteita. Näiden tavoitteiden ymmärtämiseksi tutkijan on ymmärrettävä käyttäjien yhteisöä itseään ja millaista viestintää yhteisö jäseniltään toivoo.

3. VIESTIEN TULKINTA

Verkkoviestintää tutkittaessa on tarpeellista ymmärtää, että keskustelijoilla voi olla oma tapansa viestiä, jonka ymmärtäminen vaatii perehtymistä. Näihin yhteisön tapoihin perehtymätön lukija voi erehtyä viestien merkityksistä. Huolimatta siitä, että keskustelu on joskus näennäisen järjetöntä, keskustelijat käyttävät aikaa ja vaivaa toisillensa kirjoittamiseen. Tässä luvussa on pohdittu tätä foorumikeskustelun tulkintaan liittyvää problematiikkaa.

3.1. Parodia ja pilkanteko

Verkkoviestinnän tulkinta ja ymmärtäminen voi olla hyvin haastavaa. Viestintä verkon läpi on usein tarkoitushakuisen leikittelevää, salailevaa ja kärkevää. Aikinin (2013) tutkimassa Poen laki toteaa, että verkossa esitettyjä äärimielipiteiden parodioita on mahdotonta erottaa todellisesta ekstremismistä ilman selkeää, erityistä sarkasmin tai huumorin osoitinta kuten vaikka silmänisku -hymiötä tai muuta

sarkasmia ilmaisevaa merkintää. Tuntematta tarkkaan keskustelun kontekstia satunnaisen lukijan on joskus hyvinkin vaikeaa erottaa totista, aitoa mielipidettä ja parodiaa tai pilkkaa toisistaan. Näin keskustelu verkossa voi vaikuttaa äärimmäisemmältä, kuin mitä kirjoittaja oli alun perin tarkoittanut. Poen laki on humoristinen toteamus, mutta se kertoo verkkokeskustelijoiden kärkevästä tavasta ilmaista mielipiteitään.

Parodisointi on toki oiva, joskin mahdollisesti epäeettinen, retorinen taktiikka. Vastapuolta on helppo mustamaalata naurettavuuksia väittämällä, jos yleisö kuvittelee viestien lähettäjän olevan itse tämän vastapuolen edustaja. Aikinin (2013) mukaan parodioinnissa piilee vaara siitä, että jakolinjat eri mielipiteitä edustavien käyttäjien välillä syvenevät ja polarisoituvat entisestään. Oikein ymmärrettyinä ja tulkittunakin parodia on kuitenkin lähinnä ilkeämielistä pilailua vastapuolen edustajien kustannuksella, mikä ei luo juurikaan edellytyksiä rakentavalle keskustelulle. Väärinymmärrettyinä parodia taas johtaa harhaan ja tuottaa reaktioina tyrmistyneisyyttä tai loukkaantumista.

Verkkofoorumeiden viestintää tulkitessa tulee aina ottaa huomioon se mahdollisuus, että viestintä on tarkoituksellisen parodisoivaa ja että kirjoittaja ei oikeasti uskokaan siihen, mitä väittää. Poen laki on osoitus siitä, että verkkokeskustelun tutkiminen vaatii tutkijalta äärimmäistä tarkkuutta ja usein myös tutkitun keskusteluareenan erityispiirteiden tuntemista. Verkkoviestinnässä tunnutaan muutenkin rikkovan jatkuvasti tarkoitushakuisesti Gricen (1975) vuorovaikutuksen yhteistyön periaatetta sekä keskustelumaksiimeja. Grice esittää, että ilman viestinnän ja retoriikan tiettyjä yhteisesti ymmärrettyjä ”lukutapoja”, vuorovaikutuksesta tulee kaoottista (Leiwo & Pietikäinen 1996). Huolimatta siitä, mitä käyttäjät lopulta oikeasti tarkoittavat viesteillään, tietoisuus siitä, että joku voi tarkoitushakuisesti rikkoa keskustelun ”järkevyyttä”, luo epävarmuutta ja tulkinnanvaraisuutta. Verkkokeskustelua lukiessa väärintulkinnan riski kasvaa huomattavasti, mikäli kaiken kirjoitetun ottaa tosissaan. Tahallinen harhaanjohtaminen ja pilailu ovat kuitenkin verkon viestintäkulttuurin ydintä, eikä niitä voi sivuuttaa verkkoviestintää tutkittaessa.

Aikinin (2013) mukaan mitä vähemmän vastapuolta arvostaa, sitä jyrkemmiksi omat mielipiteet muuttuvat. Parodisointi polarisoi käyttäjien mielipiteitä ja aiheuttaa kyvyttömyyttä ja haluttomuutta keskustella rakentavasti vastapuolen kanssa. Ilkeämielinen tai pahansuopa parodisointi on harvoin suoraan kielletty. Loukkaavaan ja valheelliseen parodisointiin puututaankin usein vasta kun rikotaan Suomen laissa määriteltyjä pykälää kunnianloukkauksesta tai kansanryhmää vastaan kiihottamisesta. Valehtelu, sarkasmi, ironia ja parodia siis sekoittuvat foorumikeskustelussa, ja tutkijan täytyy kyetä tunnistamaan, milloin kirjoittajat eivät mahdollisesti tarkoita sitä, mitä sanovat.

3.2. Reaktiot toisten kirjoittajien viesteihin

Verkkofoorumilla käytyä keskustelua on mahdollista arvioida useilla erilaisilla kriteereillä, jotka saattavat olla keskenään ristiriidassa. Keskustelua voidaan tarkastella yhteisön ulkopuolisen silmin, esimerkiksi tutkimalla keskustelun deliberatiivisuutta, eli sitä kuinka keskustelijat pyrkivät saavuttamaan yhteisen ymmärryksen jostain aiheesta päättelyn ja argumentoinnin kautta vallankäytön ja pakottamisen sijaan tai pyrkivät ratkaisemaan jotain yhteistä ongelmaa kuuntelemalla toisiaan ja pyrkimällä kohti yhteistä päämäärää (Halpern & Gibbs, 2013, s. 1160). Verkkofoorumikeskustelusta voi kuitenkin olla vaikea löytää tavoitteellisuutta tai yhteisymmärrykseen tähtäävää vuoropuhelua. Keskustelu jonkin hyvin omaleimaisen sivuston langoissa saattaa vaikuttaa satunnaisen tarkkailijan silmin täysin järjettömältä, saati sitten jonkinlaisia yhteisiä päämääriä tavoittelevalta. Sivuston käyttäjät kuitenkin haluavat osallistua keskusteluun, eli keskustelu siis on osallistujille jollakin tavalla mielenkiintoista ja joitakin päämääriä palvelevaa. Siksi on tarpeellista pohtia, että mikä yhteisön itsensä mielestä on verkkofoorumilla käydyn poliittisen keskustelun tarkoitus. Kukin yksittäinen kirjoittaja osallistuu keskusteluun omista syistään, joita hän ei luultavasti itsekään välttämättä aina tunne tai tiedosta. Verkkofoorumeilla ja niiden käyttäjäyhteisöillä on kuitenkin olemassa omat ihanteensa hyvästä keskustelusta (Ylilauta, 2019a; Ylilauta 2019b; Homma ry, 2019a) ja nämä ennalta annetut mallit muokkaavat käsityksiä yhteisöstä ja yhteisön jäsenten minäkuvaavaa sosiaalisen identiteetin ylhäältä alas -mekanismien mukaisesti. (Utz, 2008) Hyperpersonaalisen mallin mukaan käyttäjien käsitykset itsestään ja toisistaan puolestaan ohjaavat yksittäisten kirjoittajien tapoja osallistua keskusteluun (Walther, 1996).

Olen tässä työssä tutkinut sivuston palkitsemis- ja rankaisemismekanismeja sekä käyttäjien reaktioita toistensa viesteihin, koska ne kertovat siitä, mitä yhteisö pitää hyvänä ja tavoiteltavana tapana keskustella. Hyvät viestit saavat tykkäyksiä ja huomiota mm. vastausten muodossa, jolloin tietynlaisesta viestinnästä palkitaan. Vääränlaisesta viestinnästä saatetaan huomauttaa, ilmoittaa moderaattoreille tai suuttua. Teknisesti mahdollistetuista arvonannon järjestelmistä, kuten tykkäyksistä tai vastausmääristä, on mahdollista saada mitattavissa olevaa dataa. Käyttäjät reagoivat toistensa viesteihin omilla viesteillään, ja näitä reaktioita (tai niiden puutetta) tulkitsemalla on mahdollista arvioida sitä, miten käyttäjät suhtautuvat toistensa viestintään.

3.3. Viestien ja keskustelun pituus kiinnostuksen indikaattorina

Englanninkielisen tekstin luettavuutta arvioitaessa käytettävässä Fleschin luetun helppous- sekä Flesch-Kincaidin luetun koululuokka -testissä (Flesch reading ease, Flesch-Kincaid reading grade) sana-, lause- ja tavumäärät tekstissä toimivat tekstin monimutkaisuuden ilmaisimina ja kielen

monimutkaisuus puolestaan kertoo siitä, kuinka korkean [yhdyssanojen] koululuokan taitotasoluokan lukijan täytyy omata, jota tekstin voi ymmärtää (Flesch 1979; Kincaid, Fishburne, Rogers & Chissom 1975). Koululuokan voi kääntäen ajatella myös implikoivan jotakin myös kirjoittajan omasta taitotasosta; taitamaton kirjoittaja ei pysty tuottamaan monimutkaista tekstiä. F-K koululuokkatestiä onkin käytetty mm. mediassa esimerkiksi presidentti Trumpin puhetyylin yksinkertaisuuden kommentoimiseen (mm. Shugerman 2018; May 2016; Shafer 2015). Trumpin tapausta on tästä näkökulmasta myös tutkinut esimerkiksi Wang & Liu (2018) sekä Degani (2016). Erilaisten tekstien monimutkaisuutta ja ymmärrettävyyttä koskevissa tutkimuksissa merkkimäärää on eri yhteyksissä käytetty sanan, virkkeen tai pidempien tekstien välittämien viestien monimutkaisuuden ilmaisimena (mm. Kincaid, Fishburne, Rogers & Chissom 1975; Wiio 1968; Puranen 1980).

Suomenkielisen tekstin tutkimiseen näitä mittareita ei voi sellaisenaan tietenkään käyttää; suomessa esimerkiksi yksitavuiset sanat ovat hyvin harvinaisia kirjoitetussa tekstissä. Lisäksi sanojen taipuminen ja yhdyssanat hämäävät testiä. Testiä on kuitenkin käytetty tätä työtä perusteiltaan muistuttavassa Nithyanandin, Schaffnerin ja Gillin (2017) tutkimuksessa Reddit -sivuston poliittisesta keskustelusta.

Huolimatta siitä, että tutkin suomen- enkä englanninkielistä tekstiä, ylläolevan perusteella on silti mahdollista todeta merkki- ja sanamäärän kertovan melko suoraan viestin kirjoittamiseen käytetystä ajasta, mikäli teksti ei siis ole esimerkiksi kopioitua. Lyhyellä ja yksinkertaisella viestillä on vaikeaa tuoda mitään uutta tai merkittävää käytävään keskusteluun tai osallistua siihen muuten rakentavalla tavalla. Pitkä viesti vaatii enemmän aikaa ja vaivannäköä kirjoittajalta ja siten antaisi syyn uskoa kirjoittajan olevan kiinnostunut keskustelusta ja sen mahdollisesta lopputulemasta. Pitkällä viestillä voidaan myös pyrkiä nostamaan esiin omaa asiantuntijuutta, perehtyneisyyttä yms. Monimutkainen teksti voi toki olla myös ainoastaan hankalasti ymmärrettävää, eikä merkkimäärien ja sisällön monimutkaisuuden suhde ole täysin suora (Puranen 1980; Nithyanand, Schaffner & Gill 2017), mutta tämän tutkimuksen kontekstissa viestien pituus on hyvin käyttökelpoinen viestin kirjoittamiseksi nähtyä vaivaa suuntaa-antavasti ilmaiseva suure.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa on tarkoitus esittää millaisia näkökantoja verkkofoorumiviestintää tutkittaessa menetelmän täytyy kyetä ottamaan huomioon, eli kuvata perustelut sille, miksi olen analysoinut ja tulkinut aineistoani sillä tavalla kuin olen. Ensimmäisessä alaluvussa esitellään tämän tutkielman tutkimusongelma, sen ratkaisemiseksi valitut tutkimuskysymykset sekä niiden muotoiluun vaikuttaneita tekijöitä. Muissa alaluvuissa kuvataan tutkimusmenetelmään ja analysointiin liittyviä

haasteita tai tuodaan esille niihin liittyviä muita huomioita. Aineisto -alaluvussa esittelen keräämäni aineiston. Analyysi -alaluvussa käyn läpi sen prosessin, jolla olen aineistoani tutkinut, ja kuvaan, kuinka tuon prosessin eri vaiheet vastaavat asettamiini tutkimuskysymyksiin ja -ongelmaan.

4.1. Tutkimusongelma ja -kysymykset

On yhteiskunnallisesti merkittävää selvittää, miten ruohonjuuritason kansalaiskeskusteluun, kuten verkkofoorumikeskusteluun, tosiasiallisesti vaikutetaan sekä kuinka siihen potentiaalisesti voitaisiin vaikuttaa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena ja keskeisenä tutkimusongelmana on pyrkiä selvittämään vaikuttavatko erilaiset käytönhallinnan ja moderoinnin tavat poliittisen keskusteluun suomalaisilla verkkofoorumeilla. Tutkittaessa käytönhallinnan ja moderoinnin tapojen vaikutuksia keskusteluun nämä vaikutukset on kyettävä erottamaan muista keskusteluun vaikuttavista tekijöistä sekä tietysti kuvaamaan laajasti kaikkia niitä erilaisia tekijöitä, jotka muovaavat keskustelun sellaiseksi kuin se on. Poliittisen keskustelun ominaisuuksien tutkiminen ei ole tässä työssä keskeistä. Poliittinen keskustelu on valittu tutkimuskohteeksi, jotta aiheen keveys, arkisuus, vaativuus tai muu ominaisuus ei liiaksi vaikuttaisi siihen tyyliin, jolla langoissa puhutaan. Jotta keskusteluita eri sivustoilla voisi pitää edes jotenkuten vertailukelpoisina, on aiheen oltava jotenkuten samankaltainen. Poliitiikka, aiheen poliittisuus tai keskustelijoiden mielipiteet eivät kuitenkaan ole tämän tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia.

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä on selvittää, millaisia erilaisia käytönhallinnan ja moderoinnin tapoja tutkituilla sivustoilla on käytössä. Käytönhallinnalla tarkoitetaan tapoja, joilla sivustojen ylläpitäjät ja moderaattorit pyrkivät aktiivisesti vaikuttamaan sivuston käyttäjien viestintään. Käytönhallinta muodostuu säännöistä, käyttöehdoista, moderoinnin käytännöistä ja keinoista, käyttäjien tunnistettavuudesta ja nimimerkkien vaatimuksista, viestien lähettämiseen liittyvistä teknisistä ominaisuuksista ja ohjeista, viestien kirjoittamiseen annetuista ohjeista sekä vaiheista, joita on käytävä läpi, jotta vierailija voi saada sivustolle viestin julkaistuksi. Näitä käytönhallinnan tapoja tutkimalla voidaan vertailla eroja käyttäjien kirjoittelun kontrolloinnissa kolmella eri sivustolla.

Toisena tutkimuskysymyksenä on selvittää millaisena poliittinen keskustelu näyttäytyy eri tavoin säännellyillä sivustoilla. Koska tämän työn tarkoituksena ei ole ollut arvottaa millään verkkosivustolla käydyn keskustelun faktapohjaisuutta tai arvomaailmaa, päädyin kuvaamaan aineistoa viestinnän etnografiaa hyödyntäen, jossa keskustelua tutkitaan kunkin viestivän yhteisön sisältä käsin.

4.2. Etnografia tutkimusmenetelmänä

Viestinnän etnografia vastaa tutkimusmenetelmänä näihin tutkimuskohteen asettamiin haasteisiin, joita on esitelty aiemmissa luvuissa. Camilla Lindholm (2016) määrittelee viestinnän etnografian laadulliseksi menetelmäksi, jossa viestintäkulttuuria tutkitaan yhteisön sisältäpäin. Etnografiaa käytetään monilla erilaisilla tieteenaloilla, eikä sille ole tarkkaa määritelmää, mutta normaalisti keskeisessä osassa on kenttätyö ja tutkimuskohteena olevan yhteisön tavanomaisten rutiinien tunteminen ja ymmärtäminen. Etnografinen tutkimus antaa keskusteluanalyysiä suuremman painoarvon viestinnän taustakontekstille, kuten viestijöiden kulttuurilliselle taustalle. Lindholm toteaa, että siinä missä keskusteluanalyysin mukaan aineisto puhuu puolestaan, niin etnografisen otteen mukaan kulttuurin ja ympäristön huomioiminen on välttämätöntä, jottei aineistosta vedettäisi vääriä johtopäätöksiä. Kontekstin ymmärtäminen on onnistuneen analyysin edellytys.

Puotiaisen (2007) mukaan viestinnän etnografia on “sukua” antropologialle ja sosiolingvistikalle tutkimukselle, mutta tarkastelun keskiössä on nimenomaan viestintä. Viestinnän etnografisissa tutkimuksissa on tarkoitus kuvata puheyhteisöjen viestinnän ainutlaatuisia kulttuurisia piirteitä sekä yhteisöä ja sen sisällä tapahtuvia viestinnällisiä ilmiötä ja kulttuuria yleisemmin. Viestinnän etnografisissa tutkimuskohteena on viestijöiden, niin sanottujen natiivien viestintä ja maailma heidän omasta näkökulmastaan. Viestinnän etnografiassa pyritään usein myös vertailemaan keskenään erilaisia puhekulttuureja ja tekemään niiden välillä rinnastuksia.

Etnografiaa menetelmänä on hyvä tarkastella myös suhteessa valitsemaani hyperpersonaalisen mallin mukaiseen tapaan tarkastella tietokonevälitteistä viestintää. Käyttäjien tulkinnat siitä, millaisiin sosiaalisiin ryhmiin he itse ja muut verkkofoorumien käyttäjät lukeutuvat, vaikuttavat niihin tapoihin, joilla he päättävät osallistua sivustolla käytyyn keskusteluun ja ottaa rooleja keskustelussa. Waltherin (1996) hyperpersonaalisuuden mallin mukaisten itsestä annettujen vihjeiden tulkinta riippuu lukijan ennako-odotuksista ja vaihtelee siis yhteisö- eli sivustokohtaisesti.

Viestinnän etnografia soveltuu siis erinomaisesti verkkofoorumiyhteisöjen kaltaisten virtuaalisten yhteisöjen viestinnän tutkimiseen. Verkkofoorumeilla käytyä keskustelua analysoidakseen tutkijan on tunnettava foorumin käyttäjien yhteisöä itseään arvoineen ja tarjottuina, muussa tapauksessa analyysi voi helposti sivuuttaa viestien merkityksiä, jotka yhteisön jäsenille itselleen ovat merkityksellisiä. Sivustojen käytönhallinnan tarpeet ja päämäärät riippuvat puolestaan siitä, miten sivustolla keskustellaan. Kun tavoitteena on pyrkiä ymmärtämään sivustojen käytönhallintaa ilmiönä, on siis pakko ensin tuntea käyttäjäyhteisön ja sen järjestyksenvalvojen arvoja ja kulttuuria.

Koska yhteisön sisällä kirjoitetaan toisille yhteisön jäsenille, on tutkijan tärkeää ymmärtää yhteisön tapaa viestiä. Tämä tarkoittaa, että tutkijan on tunnettava ainakin pääpiirteittäin yhteisön sisäpiirin vitsejä, tunnettuja kertomuksia ja jaettua kulttuuria, koska käyttäjät viittaavat näihin elementteihin viesteissään. Tutkijan on myös pystyttävä havaitsemaan, mikäli foorumiyhteisöllä ei ole juurikaan yhteisiä “juttuja”, joita ulkopuolisten ei oleteta ymmärtävän. Muussa tapauksessa sivuston viestinnästä saatu kuva ja tulkinta voi olla väärä. Joissakin yhteisöissä tai ryhmissä toisten ryhmän jäsenten loukkaaminen voi esimerkiksi olla ystävällismielistä tai ei-vakavaa. Tutkijan täytyy olla varpaillaan erottaakseen esimerkiksi todellisen hyökkäävän viestinnän yhteisön normaalista, kukkoilevasta puheenparresta. Perinteisemmän viestinnän objektivistisen siirtomallin sijaan tarvitaan tulkitsevaa tai sosiaalista näkökulmaa, sillä viestintä verkossa on harvoin yksiselitteistä.

4.3. Aineisto

Tässä tutkimuksessa on tutkittu yhteensä kolmea lankaa kolmelta suomalaisesta verkkofoorumilta. Jokaiselta foorumilta tutkitaan yhtä keskustelua. Verkkofoorunit, joka ovat päätyneet tähän katsantoon mukaan, ovat Hommaforum.org, Suomi24.fi sekä Ylilauta.org. Verkkosivut on valittu niiden toisistaan eroavien käyttötapojen vuoksi, sekä siksi, että kaikki valitut sivustot ovat suomalaisittain merkittäviä ja tunnettuja sivustoja. Käyttäjämäärät ovat suuria Suomi24 -sivustolla sekä Ylilaudalla. Hommaforum on valtakunnallisesti merkittävä, koska se on alun perin luotu Perussuomalaisten puheenjohtajan Jussi Halla-Ahon blogin keskustelualueen käyttäjäjystävällisemmäksi jatkeeksi. Moni suomalainen on ainakin kuullut jostakin näistä kolmesta sivustosta, vaikka ei itse niistä yhtäkään käyttäisi.

Valittujen sivustojen käyttäjien voi todeta jo lyhyen lankojen selailun jälkeen tuntevan toiset tässä tutkituista sivustoista maineen perusteella. Tämä tarkoittaa, että sivustojen käyttäjillä vaikuttaa olevan joitakin mielikuvia muiden sivustojen käyttäjistä, sivustoilla käytävistä keskusteluista ja kulttuurista. Aiemman tutkimuksen ollessa tässä suhteessa puutteellista näitä mielikuvia on vaikeaa todentaa tämän tutkimuksen yhteydessä. Kuitenkin on todettava, että koska Waltherin (1996) hyperpersonaalisen mallin mukaan käyttäjien käsitykset muista käyttäjistä vaikuttavat heidän viestintäänsä (ks. myös Farrell 2012, 39-40), niin eri sivustojen käyttäjien käsityksillä itsestään ja toisista on merkitystä sen kannalta, millaiseksi keskustelut sivustoilla muotoutuvat. Näistä syistä olen valinnut tutkittavaksi nämä kolme ‘kuuluisalta’ vaikuttavaa verkkofoorumia.

Valitsin tutkittavaksi sellaisia lankoja, joissa puhutaan poliittisesta aiheesta, jotta pystyn niitä tutkimalla vastaamaan tutkimuskysymykseeni: millaisena poliittinen keskustelu näyttäytyy eri tavoin säännellyillä sivustoilla. Tutkimalla sitä, millaista keskustelua on langoilla, joissa puhutaan

poliittisesta aiheesta, tulen tutkineeksi samalla myös sitä, millaisena poliittinen keskustelu näyttäytyy. Poliitiikan ja poliittisen määrittelyminen on aina haastavaa, eivätkä verkkokeskustelut useinkaan seuraa mitään niille asetettuja tarkkoja rajoja sen enempää kuin muukaan vapaamuotoinen viestintä. Tutkimuksen kannalta olennaista on, että keskustelussa aiheena on kuitenkin jokin päivän polttava, valtakunnallinen puoluepolitiikkaan liittyvä tai perinteisen median esiintuoma aihe, joka liittyy valtakunnalliseen päätöksentekoon tai esimerkiksi politisoituneisiin yhteiskunnallisiin jakolinjoihin. Pähkinänkuoressa vaatimukset täyttävän keskustelunaiheen tulee siis olla siis jotakin valtakunnallista ja ajankohtaista. Esimerkiksi asevelvollisuuteen, maahanmuuttoon, vaaleihin tai sosiaaliturvajärjestelmään liittyvät keskustelut olisivat voineet olla tarkastelun kohteina.

Yksinkertaisista kysymyksistä syntyy vain parin viestin lankoja, joissa aloittajalle vastataan ja keskusteluun lakataan sitten vastaamasta. Mielenkiintoisia tämän tutkimuksen kannalta ovat kuitenkin sellaiset langat, jotka keräävät paljon vastauksia. Tällöin on selvää, että aihe on käyttäjien mielestä kiinnostava tai tunteita herättävä. Lisäksi keskustelua tulisi tietysti käydä vähintäänkin muutamien viestien ajan, että keskustelijat pääsevät esittelemään ja puolustamaan näkökantojaan.

Valitsin tarkasteluun päätyvät langat käsin. Kriteereinä on käytetty sitä, että langoissa on keskusteltu poliittisesti värityneellä tavalla yhteiskunnallisesti merkittävistä aiheista ja viestejä on kertynyt runsaasti. Langat on valittu selaamalla verkkofoorumia, kunnes tutkimuskohteeksi sopivaa keskustelua sisältävä lanka on osunut tutkijan silmiin.

Lankoja on kultakin sivustolta yksi kappale, eli yhteensä kolme. Hommaforumin langassa keskustelun aiheeksi on merkitty "Poliittiset lakot pitäisi kieltää". Hommaforumin käytäntöjen mukaisesti tähän lankaan moderaattorit ovat siirtäneet kaiken keskustelun sivustolla tästä samasta aiheesta tai siihen liittyvästä aiheesta. Lisäksi langat ovat pitkäkestoisia, eikä vanhaa keskustelua poisteta näkyvistä. Näin ollen lanka on hyvin pitkä ja viestit hyvin pitkältä ajalta. Olen ottanut analysoitavaksi keskustelusta 40 ensimmäistä viestiä (ensimmäiset kaksi sivua). Arvioin tämän viestimäärän vertailukelpoiseksi kahden muun sivuston lankojen kanssa. Langan keskustelu pysyy jokseenkin aiheessa, ja koska keskustelu ei liity maahanmuuttoon tai maahanmuuttajiin, keskustelijoiden välille syntyi hieman selvempiä mielipide-eroja aiheesta, kuin monessa muussa keskustelussa hommaforumilla. Tämä arvio on toki vain pintapuolinen, mutta koska hommaforumin olemassaolon perusteluita on jonkinlainen tarve saada puhua ja kritisoida maahanmuuttoa, niin katsoin mielenkiintoisemmaksi tämän tutkimuksen kannalta sellaisen langan, jossa ei eksplisiittisesti puhuta maahanmuutosta. Toki maahanmuuttoaiheisia viestejä eksyi joitakin mukaan tähänkin otokseen.

Suomi24:n langan aiheena on aloitusviestin sisällön perusteella “Olisi taas yksi maailmanloppu tuloillaan, mutta tälläkin kertaa kristikunta estää Jeesuksen palaamisen?”. Keskustelu liittyy ilmastonmuutokseen, yksilön ja yhteiskunnan vastuuseen sen torjunnassa tai torjumatta jättämisessä ja ylipäätään siihen onko ilmastonmuutos kuinka todellinen uhka ja voiko sille tehdä mitään. Keskustelu kuitenkin ryöpsähtelee maahanmuuton puolelle, uskonnolliseen julistamiseen yms. Viestejä lankaan oli kerääntynyt yhteensä 35 kappaletta, minkä jälkeen keskusteluun ei oltu enää vastattu.

Ylilaudan langan aiheeksi on ilmoitettu “Keskustelua nationalismista” ja aloitusviestissä esitetty seuraavat kysymykset: “Miksi nyky-vasemmistolaiset ja uusliberaalit ovat niin voimakkaasti nationalismia vastaan? Mitkä ovat nationalismin ja monikulturalismin edut ja haitat?”. Ylilaudalla keskustelun luonne on yleisesti ottaen kevytmielisempää, vitsailevampaa kuin kahdella muulla sivustolla, pintapuolisen arvion perusteella. Vitsit ja nokkeluudet ja muiden tarkoitushakuinen suututtaminen tai harhaanjohtaminen, eli trollaaminen, ovat käyttäjille tärkeämpiä, kuin tosissaan puhuminen. Viesteissä esitettyjä näkemyksiä ei siis ole aina edes tarkoitus ottaa tosissaan, eli aloitusviestinkin voi tulkita olevan tarkoituksella kärkevä ja harhaanjohtava, sekä sisältävän ns. olkiukkoja. Lankaan kerääntyi 45 viestiä, ja keskustelu pysyi suurin piirtein aloitusviestin asettamissa raameissa, eli nationalismissa, vasemmistolaisuudessa ja oikeistolaisuudessa, sodassa ja historiassa.

Lankojen viestien lisäksi tässä työssä on tutkittu kunkin sivuston sääntödokumentteja sekä listattu niiden käyttöliittymän ominaisuuksia, kuten käyttäjätunnuksen ominaisuudet ja luomisprosessi, viestin lähettämiseen liittyvät käytännöt ja vaatimukset, muut vuorovaikutustavat, käyttäjäprofiilin ominaisuudet yms. Sääntödokumentit ovat keskenään hyvin eripituisia ja eri lailla organisoituja. Ylilaudan säännöt ja tiedot sivustosta oli jaettu sivustolla kolmeen eri dokumenttiin: etusivulle, sääntöihin ja tietoa -sivulle. Hommaforumilla käyttäjän opas ja säännöt ovat kaksi erillistä dokumenttia ja Suomi24:n säännöt ja ohjeet löytyvät yhdeltä laajalta, monivälilehtiseltä sivulta, jonka otsikko on opastus. Tarkemmat kuvaukset säännöistä ja ohjeista ja sivustojen käyttöliittymistä löytyvät tulokset -luvusta.

4.4. Analyysi

Tässä kappaleessa on kuvattu se kolmivaiheinen prosessi, jota olen päättänyt käyttämään aineistoni ominaisuuksien kuvaamiseksi, ja kuinka tällä prosessilla voidaan vastata asettamiini tutkimuskysymyksiin. Kukin analyysivaihe nojautuu ylläolevien lukujen mukaiseen kuvaan viestinnästä verkkofoorumeilla. Alaluvut vastaavat tulokset -kappaleen rakennetta, ja kunkin

yksittäisen analyysivaiheen tulokset on kirjattu tulokset -luvussa vastaavaan alalukuun. Tarkoituksena on helpottaa lukemista ja prosessin seuraamista.

4.4.1. Käytönhallinnan menetelmien kuvaaminen

Olen ensiksi koonnut sivustojen keskustelua koskevat säännöt. Sivustoilla kerrotaan avoimesti sääntöjen tarkoituksesta, moderoinnista ja käytönhallinnan tavoitteista. Säännöistä löytyy kuvaukset siitä, miten sivuston käyttöä hallitaan. Lisäksi niistä saa viitteitä käyttämisen ja kirjoittamisen tavoista sekä yhteisön arvoista. Sivustojen säännöistä voi löytää sivuston 'lukuohjeen', jonka avulla tutkijan on mahdollista tunnistaa langoista sellainen keskustelu, jota sivustolla pidetään sen sääntöjen perusteella toivotunlaisena keskusteluna. Lisäksi säännöistä selviää, mitä seurauksia sääntörikkomuksilla voi olla.

Tuloksissa on eritelty säännöistä löytyviä piirteitä ja ominaisuuksia ja vertailtu eri sivustojen sääntöjä keskenään. Olen pohtinut toivotunlaisen keskustelun ominaisuuksia sivustolla jokaisen tutkitun sivuston sääntöjen perusteella sekä sivuston muita säännöistä ilmeneviä, viestien tulkintaan vaikuttavia ominaisuuksia.

Sääntöjen lisäksi olen kirjannut ylös sivustojen muita teknisiä ominaisuuksia, kuten anonymiteetin tasoa, viestien lähettämisen vaikeutta tai muita vastaavia viestintää ohjaavia ominaisuuksia ja arvioitu niiden vaikutusta käyttäjien viestintään. Saatua tietoa yhteisöstä on käytetty apuna arvioitaessa viestien kieltä ja konnotaatioita sekä sitä, mitä kukin kirjoittaja viesteillään pyrkii saavuttamaan.

Tavoitteena on ollut kerätä kattava kuvaus kunkin tutkitun sivuston käytönhallinnan kokonaisuudesta, jotta niiden erojen vaikutusta kunkin sivuston käyttäjien viestinnän tapaan olisi mahdollista arvioida. Tällä tavoin päästään vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, eli saadaan selville, millaisia käytönhallinnan ja moderoinnin menetelmiä kullakin sivustolla on käytössä.

4.4.2. Käytönhallinnan merkkien etsintä

Pelkkä sääntöjen olemassaolo ei vielä tarkoita automaattisesti sitä, että niitä noudatetaan. Kuvattuani käytönhallinnan kokonaisuuden kullakin sivustolla, olen tarkastellut poimittuja lankoja suhteessa sääntöihin ja etsinyt merkkejä käytönhallinnan käytännön vaikutuksista (tai vaikutusten puutteesta) keskusteluun.

Aineiston langoista on selvitetty, minkä suuruinen osuus viestinnästä (merkeistä ja viesteistä) sisältää oman tulkintani mukaan sääntörikkomuksia tai sääntöjen hengen vastaista viestintää. Lisäksi olen kirjannut ylös mahdolliset muut merkit käytönhallinnan vaikutuksista keskusteluun, kuten esimerkiksi poistetut viestit tai moderaattoreiden ilmoitukset, mikäli olen sellaisia havainnut. Tämän

datan perusteella saadaan vihjeitä moderaation tiukkuudesta ja virtuaalisen yhteisön ylös kirjattujen normien noudattamisesta. Tulos -kappaleessa vertailtu kultakin sivustolta havaittuja merkkejä sääntöjen noudattamisesta, noudattamatta jättämisestä sekä sääntörikkomusten seurauksista. Tieto siitä, kuinka käytönhallinta näkyy sivustolla käytännössä yhdistettynä ensimmäisen analyysivaiheen tietoihin siitä, millaisia nämä käytönhallinnan keinot periaatteessa ovat, vastaavat yhdessä omalta osaltaan asettamaani tutkimusongelmaan: vaikuttavatko erilaiset käytönhallinnan ja moderoinnin tavat poliittisen keskusteluun suomalaisilla verkkofoorumeilla.

Aineiston lankojen teksti syötettiin taulukkolaskentaohjelmaan, jonka avulla on laskettu viestien tekstin merkkimäärä sekä välilyönnillä erotettujen sanojen määrä. Harmillisesti taulukon automatisointi on laskenut systemaattisesti viestin pituuteen mukaan myös sitatoidun tekstin jostakin aiemmasta viestistä. Tämän virheen korjaamiseksi joidenkin viestien sisältöä on muokattu ennen taulukkoon lähettämistä, jotta pitkät sitaatit eivät vääristäisi merkkimäärädataa. Viesteihin on lisäksi liitetty nimimerkki ja allekirjoitus. Kuvien vaikutus keskusteluun on valitettavasti jäänyt myös taulukolta huomioimatta.

4.4.3. Viestien tyypittely

Asettamaani tutkimusongelmaan vastatakseni on rakennettava vielä kuvaus sivustolla käydystä keskustelusta. Tämä tavoite tiivistyy toiseen tutkimuskysymykseeni: millaisena poliittinen keskustelu näyttää eri tavoin säännellyillä sivustoilla? Tämän kuvauksen rakentamiseksi olen etsinyt eri sivustoilta viestityyppejä, joiden avulla olen tarkastellut miten eri lailla hallittujen ja eri normien mukaan toimivilla sivustoilla keskustellaan. Tarkoitukseni on ollut arvioida, poikkeavatko viestintätyylit toisistaan ja näyttääkö käytönhallinnalla olleen merkitystä. Viestien tyypittelyn ja eri tyyppisten viestien lukumääriä laskemalla saadaan myös rakennettua karkea kuva kyseisen virtuaalisen yhteisön vuorovaikutuksen tavoista: kuinka käyttäjät puhuvat poliittisesta aiheesta, kuinka käyttäjät reagoivat toistensa viesteihin ja kuinka käyttäjät vaikuttavat ottavan huomioon kyseiselle sivustolle ominaiset tavat vuorovaikuttaa. Lisäksi viestien tyypittelyprosessin aikana pystyin pintapuolisesti tutustumaan kyseisen sivuston käyttäjien muodostaman virtuaalisen yhteisön arvoilmapiiiriin: millaisia sosiaalisia identiteettejä kirjoittajat kokevat itse omaavansa, millaisia sosiaalisia identiteettejä kirjoittajat kokevat toisten käyttäjien omaavan sekä miten käyttäjät suhtautuvat erilaisiin ihmisryhmiin tämän virtuaalisen yhteisön ulkopuolella. Olen kirjannut myös näitä havaintoja tulokset -kappaleeseen.

Lankojen analysointi on toteutettu lukemalla keskusteluja läpi ja arvioimalla, millaisia vaikutuksia eri viesteillä on keskusteluun, eli millä tavalla muut keskustelijat reagoivat viestiin. Jokainen viesti on jaettu kuuluvan yhteen tai useampaan viestityyppiluokkaan. Viestityypit edustavat erilaisia

keskusteluun osallistumisen taktiikoita, joita kirjoittajat sivustolla käyttävät. Viesti voi kuitenkin vaikuttaa keskustelun kulkuun eri tavalla, kuin mitä kirjoittaja oli tarkoittanut; viestien lopullinen merkitys keskustelun kulun kannalta muotoutuu vuorovaikutuksessa.

Viestien tyypittelyä ei pidä ymmärtää jonkinlaisena yleisenä mallina keskustelulle kyseisellä sivustolla, vaan se palvelee ainoastaan välineellistä tarkoitusta. Luokittelu helpottaa jäsentämään kaoottista viestintää, löytämään yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia eri viestien, lankojen ja sivustojen välillä sekä sanoittamaan tässä tutkimuksessa tehtyä viestinnän tulkintaprosessia kriittistä arviointia varten.

Koska käyttäjäyhteisöjen vuorovaikutuksen tavat ovat toisistaan poikkeavia, jokaisella sivustolla on omat kuvauksensa viestityypeille. Näitä viestityyppejä ei ole ollut etukäteen olemassa, vaan ne on luotu sitä mukaa, kun analyysivaiheessa on löydetty uudenlainen viesti, jolla on aiemmista viesteistä poikkeava rooli keskustelussa. Jokaiselle luokalle löytyy nimi ja määritelmä, jonka perusteella viestit ovat päätyneet kyseiseen luokkaan. Lisäksi jokaisen viestityypin vaikutukset keskusteluun löytyvät viestityypin kuvauksesta. Yksittäinen viesti saattaa sisältää piirteitä useasta luokasta, eikä aina ole ollut yksiselitteistä, mitä viesteillä on tarkoitettu. Mikäli viestin ymmärtämisessä on ollut huomattavaa tulkinnanvaraisuutta, on viestin yhteyteen laitettu huomautus ja perusteluita erilaisille tavoille tulkita viesti.

Luokat, niiden määritelmät ja niihin kuuluvien viestien ominaisuudet paljastuivat keskustelua lukiessa ja ne perustuvat seuraaviin keskustelun lukutapoihin: omaan kokemukseeni käyttäjänä ja viestijänä verkkofoorumeilla, muiden käyttäjien viesteihin reagointiin sekä viestin sisältöön suhteessa sivuston sääntöihin. Sivuston säännöistä on päätelty ihanteellinen viestintätapa sivustolla, omiin kokemuksiini perustuva tulkinta helpottaa viestien monien merkitysten havaitsemista ja muiden käyttäjien reaktiot määrittelevät lopulta, mikä vaikutus kullakin yksittäisellä viestillä on ollut keskustelulle. Tämänkaltaisella etnografisella menetelmällä työskennellessä on suuri todennäköisyys siihen, että aineiston käsittelytapa heijastelee omaa arvomaailmaani, ja mahdollisessa jatkotutkimuksessa on hyvä huomioda tämä subjektiivisuus.

Luokiteltuja viestejä ja lankoja on lopuksi vertailtu keskenään, jotta saadaan vastattua tämän tutkimuksen tutkimusongelmaan ja -kysymyksiin, sekä rakennettua kuvaa kullekin virtuaaliselle yhteisölle ominaisista tavoista vuorovaikuttaa verkkofoorumilla. Sääntöihin kirjattuja yhteisön ihanteita, käytönhallinnan muita elementtejä ja langoissa näkyvää todellisuutta vertailemalla saadaan kuvaa käytönhallinnan vaikuttavuudesta, mikä oli tämän tutkimuksen keskeinen tavoite.

5. TULOKSET

Tässä luvussa on kuvattu sivustoista analyysi -luvussa kuvatuilla toimintatavoilla saadut tulokset. Alaluvut on järjestetty vastaamaan analyysi -luvun järjestystä lukemisen helpottamiseksi. Kukin kolmesta ensimmäisestä alaluvusta vastaa samannimistä analyysi -luvun alalukua, ja siinä on kuvattuna tuon osaprosessin myötä saadut tulokset.

Näissä kolmessa alaluvussa on kuvattu kunkin tutkitun sivuston ja langan ominaisuuksia erikseen oman otsikkonsa alla. Eroja, yhtäläisyyksiä, eri sivustojen vertailua ja muita kaikkia sivustoja ja lankoja koskevia havaintoja ja huomioita on koottu kunkin prosessivaiheen tulosluvun alkuun.

Kolmessa ensimmäisessä alaluvussa ei ole vielä suoraan pohdittu sitä, kuinka saadut tulokset vastaavat asettamiini tutkimuskysymyksiin tai -ongelmaan. Tämä on jätetty päätelmiä -alalukuun, jossa on koostettu saatuja tuloksia ja sidottu ne tutkimusasetelmaan.

5.1. Käytöhallinnan menetelmät eri sivustoilla

Sivuston tarkoitus sekä sääntöjen ja moderoinnin tavoitteet on julkilausuttu säännöissä kaikilla tutkituilla sivustoilla. Kaikki sivustot pyrkivät ylläpitämään “hyvää” keskustelua, vaikka sivustojen säännöissä ja kuvauksissa painotetaankin eri asioita.

Kaikissa säännöissä seuraamuksena sääntöjen toistuvasta rikkomisesta on sivustolle kirjoittamisen estäminen. Lukemisen estämistä ei käytetä lainkaan rankaisukeinona. Suomi24:ssä ja Hommaforumilla annettu kirjoituskielto kohdistuu sääntörikkokojan käyttäjätiliin, mutta Ylilaudalla tämä perustuu kirjoittajan IP -osoitteeseen, koska kyseisellä sivustolla ei ole yleisesti käytössä nimimerkkejä, tai niitä voi luoda rajattoman määrän. Kumpaakin kieltoa on mahdollista kiertää, mutta käyttäjätiliin kohdistuva kirjoitusesto vaikuttaa nimimerkin maineeseen ja pakottaa kirjoittajan joissakin tilanteissa luomaan uuden käyttäjätilin. IP-esto taas estää kaiken tietyn yhteyden takaa tapahtuvan kirjoittamisen, ja toimii siis tavallaan myös kollektiivisena rangaistuksena. Monet VPN -palveluiden käyttämät IP-osoitteet ovat joskus vastaavissa palveluissa estetty, jolloin kirjoitusesto kohdistuu käytännössä tietyn palvelun asiakkaisiin.

Kaikki tutkimani säännöt kieltävät laittoman, haitallisen sekä yleisesti sivuston toimintaa häiritsevän materiaalin ja viestinnän. Sivustot myös ilmaisevat puuttuvansa hyvin nopeasti lainvastaiseen kirjoitteluun sivustoilla. Lisäksi kaikista säännöistä löytyy lain edellyttämä rekisteriseloste, sekä jonkinlainen ilmaus siitä, että sivusto ei ole vastuussa käyttäjien sivustolle julkaisemasta sisällöstä. Verkkofoorumille lähetetty viesti on julkinen ja näkyvässä kaikille, jotka keskustelua eksyvät

lukemaan. Sivustojen kannattaa siis puuttua mieluummin liikaa kuin liian vähän käyttäjien kirjoitteluun.

Sääntöjen painotuseroissa ja niiden pikkutarkkuudessa on kuitenkin havaittavissa eroja. Ylilaudalla säännöt ovat verrattain ylimalkaisia, Suomi24:llä ohjeet ja opastus ovat etusijalla ja Hommaforumilla säännöt on muotoiltu tarkoitushakuisen yksityiskohtaisiksi. Vaikuttaa siltä, että mikäli jokin tietty asia on erikseen kielletty sivustolla, kyseinen asia on aiheuttanut ongelmia sivustolla jo menneisyydessä ja on tätä nykyä sivustolla käydyin keskustelun (epätoivottu) ominaisuus. Esimerkiksi mikäli sivustolla on ollut ongelma rasisen kommentoinnin kanssa, rasismi on säännöissä kielletty. Mikäli toisten käyttäjien solvaaminen ja epäkunnioittava kirjoittelu on haitannut sivustolla keskustelemista, on epäkunnioittava kommentointi kielletty ja niin edelleen.

Kaikkien sivustojen säännöt on kirjoitettu käyttäjäyhteisöä itseään varten, mitä niiden kirjoitustyyli heijastelevat. Sivustot antavat itsestään tietoisesti tietynlaisen kuvan: ystävällinen, virallinen, huumorintajuinen tai hienosteleva. Sanavalinnat ja fraasit kertovat yhteisölle itselleen, kuinka yhteisön jäsenten tulee toisiinsa suhtautua sekä erottautuvat niistä, jotka ovat yhteisön ulkopuolisia. Uusia käyttäjiä kehoitetaan Ylilaudalla ja Hommaforumilla opettelemaan yhteisön tavat ennen kirjoittamista, Suomi24:llä opetetaan Internetin yleisiä käytöstapoja.

5.1.1. Ylilauta

Ylilaudan säännöt ja perustiedot on sivustolla jaettu useaan eri dokumenttiin. Tietoja sivustosta saa etusivulta (Ylilauta, 2019a), tietoa -sivulta (Ylilauta, 2019b) sekä säännöt -sivulta (Ylilauta, 2019c).

Anonymiteetti

Viestien lähettäminen ei vaadi rekisteröitymistä tai edes nimimerkin käyttämistä” korostaa, että Ylilaudalla ymmärretään viestihistorian näkymisen, nimimerkkien ja tunnistettavan käyttäjätilin vaikuttavan kirjoittajien käyttäytymiseen. Ylilaudalla ajatellaan, että keskustelu on jollakin tavalla aidompaa ja vapaampaa, jos nimimerkki tai maine eivät ole vaikuttamassa kirjoitteluun. Käyttäjätunnuksen saa kuitenkin halutessaan itselleen luoda. Käyttäjätunnuksen avulla omaa sivuston käyttöä voi seurata, mutta muille käyttäjille sinusta ei näy kuin valitsemasi nimimerkki ja tagit, joita saa palkintona aktiivisuudesta Ylilaudalla. Aktiivisuudesta ja oman nimimerkin käytöstä siis palkitaan lievin etuuksin. Nimimerkkejä saa luoda itselleen niin monta kuin haluaa.

Viestien lähettäminen ja niihin vastaaminen

Ylilaudalla keskustelu on jaettu erilaisille ala-alueille, joita koskevat erilaiset säännöt. Kaikki suositut langat näkee kuitenkin myös etusivulla. Viestin maksimipituus on 11,999 merkkiä, ja viestiin saa

liitettyä yhden kuvan tai upotettua yhden videon. Viestien muotoiluun ei ole kovin laajoja työkaluja. Muiden viesteihin voi vastata omalla viestillä, jolloin kyseinen viesti linkittyy lähetettyyn viestiin. Viesteistä voi “tykätä” kommentoimatta “tää” (tää=tämä=this) -painikkeella, joka ilmaisee siis samanmielisyyttä . Toisille kirjoittajille voi lahjoittaa maksullisen kultatilin, joka antaa lisäominaisuuksia käyttäjälle. Lisäksi viestejä voi piilottaa näkyvistä, ilmiantaa ylläpidolle ja jakaa.

Säännöt

Ylilauta painottaa, että sivustolla käytyä keskustelua ei tahdota rajoittaa ja antaa kuvan vapaasta keskustelusta, jossa kuka vain voi sanoa mitä vain joutumatta kenenkään sensuroimaksi. Sivuston etusivulla ylimpänä esimerkiksi lukevat sanat “Sananvapauden puolestapuhuja”. Kohta “Ylilauta on anonyymi ja yksityisyyttäsi kunnioittava keskustelufoorumi. Toisaalta Ylilaudan säännöissä korostetaan myös vastuuta sanomisistaan korostamalla viestinnän seurauksia ja hyvien käytöstapojen merkitystä: “Ajattele, mitä kirjoitat. Muista, että ruudun toisella puolella on oikeita ihmisiä, jotka saattavat loukkaantua viestistäsi.” Kiellettyä on myös runsas kiroilu ja muut selvät asiattomuudet. Ylläpitäjät toivovat viestinnän sivustolla siis olevan kohteliasta ja viihdyttävää, vaikka se ei sitä aina ole.

Säännöt on kirjoitettu vitsikkääseen sävyyn, ja niiden lomassa on “Varoitus: saattaa aiheuttaa voimakasta riippuvuutta” tai “K: Mikä UKK? V: Urho Kaleva Kekkonen. Siellä se on oikeassa alanurkassa.” -tyylisiä humoristisia ilmauksia kertomassa sääntöjen lukijalle, millaisella asenteella sivustoa kannattaa lähestyä. UKK on lyhenne sanoista usein kysytyt kysymykset, ja kyseinen kohta pilkkaa ilkeästi niitä, jotka eivät tajunneet, mitä kyseinen lyhenne tarkoittaa. Myös esimerkiksi säännön “Aluekohtaiset lisäsäännöt: Hikikomero: Sosiaalisilla suhteilla leuhkiminen” voi tulkita olevan vitsikäs. Ylilaudan ylläpitäjät vaikuttavat haluavansa osoittaa, että he kuuluvat myös itse sivuston virtuaaliseen yhteisöön. Säännöt on siis kirjoitettu sivustolle ominaisella humoristisella ja ilkeällä tyylillä, eivätkä vitsailua ja totinen teksti ole erillä toisistaan. Kyseistä yhteisön tavasta osoituksena Ylilaudan käyttäjät ovat koostaneet sisäpiirin tietoa vaativista ilmauksista ja kirjoitustyylistään kokonaisen humoristisen Wiki -tyyppisen sivuston meemi.info, joka on linkitetty foorumin etusivulle. Sääntöjen kirjoitustyylistä päätellen Ylilaudan viestejä tulkitessa tulee siis ottaa huomioon sivustolla yleinen ja runsas parodisointi, ironia, sisäpiirin vitsit ja omintakeinen tyyli vuorovaikuttaa.

5.1.2. Suomi24

Suomi24 -sivustolla käydään keskustelua hyvin laajasti erilaisista aiheista. Tämä näkyy sivuston säännöissä laajoina aluekohtaisina sääntöinä ja ohjeina. Muista tämän tutkimuksen sivustoista eroten Suomi24:lla on treffi-, chat- ja seksikeskustelualue, joita varten säännöissä on laajoja ja

yksityiskohtaisia erillisiä osioitaan, joita en käsitellyt tässä työssä. Yleistietoa sivuston käytöstä löytyy Ohjeet -sivulta (Suomi24, 2019), joka on jaettu useisiin ohjeiden ja sääntöjen alakohtiin, kuten “Ohjeita alaikäisille”, “Ohjeita vanhemmille”, “Turvallisuus”, “Säännöt” tai “Käyttöehdot”.

Anonymiteetti

Sivustolla saa kirjoittaa anonyymisti viestejä tai luoda halutessaan käyttäjätunnuksen. Käyttäjätunnuksen luominen vaatii puhelimeen lähetettävän vahvistustunnuksen, mikä rajaa käyttäjätunnuksien luomista. Profiiliinsa saa liittää profiilikuvan ja kuvauksen itsestään, mutta viestihistoriaa eivät muut käyttäjät pysty vapaasti profiilisivun kautta selaamaan.

Viestien lähettäminen ja niihin vastaaminen

Suomi24 -keskustelualueilla, joihin keskityin tässä tutkimuksessa, voi kirjoittaa enintään 5000 merkin viestejä, ja langat voi otsikoida enimmillään sadan merkin pituisella otsikolla. Viesteihin ei saa upotettua kuvia tai videoita kuin liittämällä viestiin linkin ulkoiselle sivustolle. Muiden viesteihin voi anonyymisti vastata, mutta vain kirjautuneet käyttäjät saavat “tykätä” viesteistä äänestämällä niitä.

Säännöt

Sivuston ylläpitäjät ovat kirjoittaneet säännöt selvästikin olettaen, etteivät niiden lukijat ole kovin kokeneita keskustelufoorumien tai Internetin käyttäjiä. Säännöissä on varsin tarkat ohjeet siitä, mitä esimerkiksi netiketti tarkoittaa, tai miten loukkaavaa materiaalia kannattaa ottaa talteen. Sivuston käyttäjiä muistutetaan mm. rikosoikeudellisista seuraamuksista olettaen, olemaan käyttämättä pelkkiä isoja kirjaimia keskustelussa, koska se tarkoittaa verkossa huutamista sekä neuvotaan painamaan suurennuslasi-ikonia etsintätoiminnon käynnistämiseksi. Tämänkaltaisen kädestäpitelyn nojalla on mahdollisesti syytä olettaa, että keskustelijoilla Suomi24 -palvelun käyttäjät eivät välttämättä koe kuuluvansa yhdessä johonkin jaettuun virtuaaliseen yhteisöön, jonka kulttuurin ymmärtäminen vaatisi jonkinasteista perehtymistä kuten Ylilaudalla, vaan sivuston käyttäjät kirjoittavat yleismaailmallisesti ymmärrettävämmillä tavoilla. Suomi24 vaikuttaa sääntöjen virallisen kirjoitustyylin puolesta identifioituvansa nimenomaan kaikenlaisille ihmisille suunnatuksi viestintäpalveluksi, ei yhteisöksi. Sivuston käytönhallinnan perusteella sen ylläpitäjät eivät usko, että käyttäjät kokisivat lähtökohtaisesti jakavansa toistensa kanssa sosiaalisia identiteettejä, vaan lähestyivät keskustelua yksilöinä.

5.1.3. Hommaforum

Hommaforumi on toteutettu Simple Machines Forum (SMF) ohjelmiston avulla, ja ohjelmistosta ja sen tarjoamista ominaisuuksista on lyhytmuotoinen esittely sivulla. (Homma ry, 2019b) Käytännössä

ohjelmiston ominaisuudet määrittävät monia sivuston ominaisuuksia, kuten profiilien ominaisuudet, lankojen rakenteen ja sivuston organisoinnin. Hommaforumilla rohkaistaan aktiivisesti osallistumaan keskusteluun eri alueiden kuvauksissa ja säännöissä. Käyttäjien allekirjoituksissa ja sivuston sivuilla näkyvissä mainosbannereissa on linkkejä blogeihin, kansalaisaloitteisiin yms. Hommaforumin kuvauksessa ja säännöissä ilmaistaan vahvasti, että kyseessä on yhteisö, jolla on jaetut arvot ja asenteet.

Anonymiteetti

Hommaforumilla on pakko olla rekisteröitynyt käyttäjäksi, että keskusteluun voi osallistua. Rekisteröintiprosessissa uudeksi käyttäjäksi kirjautuminen vaatii myös ylläpidon hyväksynnän; Hommaforumi vaatiikin tutkituista sivustoista eniten, ennen kuin lankoihin voi kirjoittaa. Käyttäjillä ovat omat profiilit, joka koostuu nimimerkistä, profiilikuvasta, motosta sekä allekirjoituksesta. Jokaisen kirjoitetun viestin yhteydessä näkyy myös käyttäjän rooli yhteisössä, aktiivisuus ja saatujen tykkäyksien kokonaismäärä. Hommaforumin käyttäjillä on siis laaja keinopaletti tunnetuksi tulemiseksi ja erottautumiseen muista käyttäjistä. Osa käyttää omia nimiään. Yhteisön jäseniä rupeaa lankoja lukiessa tunnistamaan, ja heistä muotoutuu nopeasti jonkinlainen käsitys, jonka voi olettaa vaikuttavan käyttäjien keskinäiseen viestintään.

Viestien lähettäminen ja niihin vastaaminen

Toisten viesteistä voi tykätä ja niihin voi vastata. Tykkäykset ja tykkääjät näkyvät viestin alalaidassa kaikille keskustelun lukijoille. SMF -ohjelmisto sallii Bulletin Board Coden (BBC) käytön, eli viestejä voi muotoilla BBC koodien avulla. Käytännössä tutkituissa langoissa ei näkynyt kovin usein mitään erikoisia muotoiluja.

Säännöt

Hommaforumin sääntödokumenttia (Homma ry, 2019a) nimitetään "Codex Hommaforumiksi" kirjoitettu lakitekstin muotoon, ja sääntökohdat on kirjoitettu muistuttamaan lakitekstiä pykäliseen. Sääntödokumentti leikittelee oikean lakitekstin termeillä, kuten rangaistusasteikolla, valitusoikeudella, tuomio- ja säädäntövallalla jne.

Hommaforum sanoo sääntödokumentissaan selväsanaisesti olevansa maahanmuuttokriittinen keskustelupalsta, ja että yhteisön tarkoituksena on keskustella pääasiallisesti poliittisista aiheista, mikä erottaa sitä Ylilaudasta ja Suomi24:stä.

Sääntöjen perusteella yhteisöstä tahtoo antaa sivustolla käydystä keskustelusta arvokkaan, sivistyneen ja oppineen kuvan, mahdollisesti erottautuakseen toisista, huonolaatuisemmiksi

mielleytyistä keskustelufoorumeista. Toisaalta yhteisön jäsenyys ja Hommaforumin pääasiallinen puheenaihe on saatu vaikuttamaan erityiseltä ja mystiseltä, riippumatta siitä mitä se oikeasti sitten onkaan.

5.2. Käytönhallinnan merkkien etsintä

Moderaatiosta oli vaikea havaita merkkejä; vain Hommaforumilla moderaattori on kirjoittanut muokkaamiinsa viesteihin huomautuksen siitä, että hän oli muokannut viestiä. Muilla sivustoilla aktiivisesta moderaatiosta ei näkynyt minkäänlaisia viitteitä. Luultavasti vain Hommaforumilla moderaattorit myös itse aktiivisesti lukevat keskusteluja, muilla sivustoilla toimitaan käyttäjien ilmiantojen perusteella. Tämän seurauksena Ylilaudalla ja Suomi24:llä keskusteluun ei puututa ennen kuin käyttäjät itse alkavat puuttumaan sääntörikkomuksiin.

Sääntörikkomuksia etsin ensiksi tiukasti sääntöjä tulkiten, sen jälkeen hieman löysemmin. Tuloksena on kaksi suuntaa-antavaa reuna-arvoa sääntöjä rikkovien viestien määrälle kussakin tutkitussa langassa (ks. Kuva 1).

Sääntörikkomuksia	%viesteistä	//Kommentteja
Ylilauta	6.7% - 17.8%	//Osa kuvista tulkittu sääntöjen vastaisiksi
Suomi24	2.9% - 14.3%	//Suurin tulkinnanvaraisuus
Hommaforum	0.0% - 5.0%	//Moderaattorin näkyvää puuttumista

Kuva 1: Sääntörikkomuksia sisältävien viestien osuus kokonaisviestimäärästä langassa

Ylilaudalla ja Suomi24:llä keskustelu siis oli aika ajoin sääntöjen vastaista, mutta moderaattorit eivät puuttuneet tilanteeseen. Selvästi sääntöjen vastainen kirjoittelu ei kuitenkaan tutkituissa langoissa yhdelläkään sivustolla haitannut keskustelun kulkua merkittävästi.

5.3. Viestien Tyypittely

Eri sivustoilta löytyi sekä samankaltaisia, että kokonaan omanlaisia viestityyppejä. Saman viestityypin viestit eri sivuilla olivat usein hyvinkin eri näköisiä ulkopuolisen tarkkailijan silmin, mutta koska tarkoitukseni oli yrittää lukea viestejä kuin olisin yksi yhteisön jäsen, konteksti, muiden reagointi viestiin sekä sivustolla havaitsemani yleinen kirjoitustapa määrittivät sen, millaiseksi viestin tyypittelin. Keskusteleva viesti Ylilaudalla olisi siis voinut Hommaforumilla olla jotakin muuta.

Viestien erilaiset tyypit syntyvät kirjoittajien erilaisista tavoitteista suhteessa muihin viesteihin. Keskustelijat pyrkivät esimerkiksi legitimoimaan näkemyksiään tai epälegitimoimaan toisia näkemyksiä. Jokaisella viestityypillä on tarkoitus kuvata yhtä, omaleimaista, muista kyseisellä sivustolla käytetyistä viestityypeistä eroavaa vaikuttamisen taktiikkaa. Kirjoittajat vaikuttivat valitsevan viestityypin sen perusteella, mitä he halusivat saada aikaan keskustelussa. Viestityypit eivät ole tarkkarajaisia, vaan hyvin liukuvia ja usein niissä oli piirteitä monesta viestityypistä samanaikaisesti. Esittelen tässä kappaleessa ensiksi mitä viestityyppejä yleisesti havaitsin, sekä mainitsen joitakin muita, kaikkia sivustoja koskevia huomioita.

Kirjoitustyyli vaihteli huomattavasti eri sivustoilla. Uudelle käyttäjälle saattaakin tuottaa haasteita ymmärtää kaikkia sivuston viestinnän kulttuurillisia ominaispiirteitä ilman, että keskustelua ensin seuraa ensin jonkin aikaa. Tämä ilmiö on havaittavissa ulkopuolisia poissulkevana kirjoitteluna sisäpiirin vitseineen ja kehotuksineen mennä opettelemaan sivuston viestintätapaa. Myös tässä tutkimuksessa mukana olevien sivustojen säännöistä löytyy kehotuksia opetella lukemaan ja kirjoittamaan sivuston tyyllillä.

KESKUSTELEVA - *“Mielestäni asia on tavalla x, koska asianlaita y”*

Keskustelevan viestin keskeisenä tunnuspiirteenä on, että se sisältää perusteluja tai esimerkkejä liittyen joko viestissä esitettyyn väitteeseen tai aiemmin keskustelun aikana esitettyihin väitteisiin. Kirjoittaja on jotakin mieltä langan aiheesta tai toisen kirjoittajan esiintuomasta asiasta ja käyttää perusteluja tai esimerkiksi retorisia keinoja näkemyksensä tueksi. Keskusteleva viesti ei pyri kyseenalaistamaan langassa käydyn keskustelun tärkeyttä tai muiden keskustelijoiden osallistumisen merkitystä. Keskusteleva viesti ei ole keskustelua häiritsevää, vaikka kirjoittaja ei käyttäisikään ystävällistä, kohteliasta tai asiallista kieltä.

Nämä viestit olivat usein pitkiä, enkä siitä syystä siteeraa niitä kokonaisuudessaan tässä. Joitakin lyhyitäkin viestejä on silti luokiteltu keskusteleviksi, kuten aiheeseen liittyviä kysymyksiä tai kommentteja:

*”Harvinaista, mutta olen tässä täysin samaa mieltä Li Anderssonin kanssa. On harvoja limaisempia asioita kuin se, että yrittäjämiljonäärit heräilee ns. puolustamaan lapsia taktiikalla, jossa tunkevat itsensä ja yrityksensä mediaan ottamaan ilmaista mainostilaa moninkertaisesti sen arvosta, kuin mitä joku kämyinen ateria lapsille kustantaa. Eniten halveksin asiassa kuitenkin koulutoimien johtoja ja rehtoreita, jotka leikkivät pikku leikkiä kiltisti mukana esittäen iloisina omat roolinsa rahakkaassa näytelmässä.”
(käyttäjän ApuaHommaan viesti Hommaforumilla)*

”Pelastaa sionismilta? Kerro toki lisää.” (Anonyymin viesti Ylilaudalla)

KESKUSTELUN OHJAUS - *“Termi a tarkoittaa tätä”*

Keskustelun ohjaus on viesti tai viestin osa, jossa kirjoittaja pyrkii yhtenäistämään keskustelijoiden näkemyksiä. Keskustelua ohjaava kirjoittaja pyrkii poistamaan joitakin väittelyä hankaloittavia epäselvyyksiä tai muistuttaa muita käyttäjiä jostakin aiheeseen liittyvästä asiasta. Keskustelua ohjaavassa viestissä ei välttämättä ole näkyvissä kirjoittajan omaa ääntä, vaan siinä esimerkiksi määritellään termejä tai esitetään tietoja. Keskustelun ohjauksiin voi vastata eriävällä mielipiteellä ja niillä vastataan toisille käyttäjille, joilla on eriävä näkemys esim. määritelmistä tai faktoista, eli keskustelun ohjaukset usein ovat myös keskustelevia. Keskustelua ohjaavissa viesteissä olennaisena erona keskustelevaan viestiin on esimerkiksi pelkän ulkoisen auktoriteetin äänellä puhuminen ja se, että viestillä ei pyritä vakuuttamaan muita kiistassa suuntaan tai toiseen. Sävy ei yleensä ole riidanhaluinen, vaan pikemminkin sovitteleva, mutta poikkeuksiakin tähän on.

Esimerkkejä keskustelua ohjaaviksi luetuista viesteistä:

”Nationalismia määritellään jatkuvasti sumeasti ja väärin.” (Anonyymin viesti Ylilaudalla)

”Helsinki ei suinkaan ole kivihelvetti. Siellä on paljon viheralueita. Ihmiskunnan vaikutus ilmaston lämpenemiseen on todistettu asia.” (Nimimerkin faktojapeliin viesti Suomi24:llä)

SYÖTTI (provosointi) - *“On laajalti tunnettu tosiasia, että rokotukset aiheuttavat autismia.”*

Syötin (bait) tarkoitus on ohjata keskustelua pois rakentavilta uomilta kirjoittamalla jotakin, mikä varmasti aiheuttaa voimakkaita reaktioita suuntaan tai toiseen. Esimerkiksi mielipide tai tosiasiaväite, joka esitetään, kuten asiasta ei olisi mitään muuta puhuttavaa, vaikka on varsin ilmiselvää, että asiasta on olemassa useita vastakkaisiakin näkemyksiä: “Suomessa ei ole sananvapautta”, “Rokotteet ovat terveydelle haitallisia” yms. Syöttiviestissä ei ilmaista sarkasmia, koska tarkoituksena on harhaanjohtaa. Syötille on tyypillistä, että sitä on vaikea erottaa oikeasta, joskin äärimmäisestä mielipiteestä. Syötin on tarkoitus olla uskottava esitys äärimielipiteestä. Kirjoitustyylistä puhutaan joskus myös nimellä trollaaminen, mutta syöttiviestin ja trolliviestin välillä on vivahde-ero; trollaaminen on terminä laajempi ja sisältää enemmän merkityksiä. Trollaaminen sisältää sanana lisäksi merkityksen ilkkurisuudesta tai huonosta huumorista. kun taas syötin ei tarvitse olla huumorihakuinen.

Syötti saattaa myös olla epäsuora loukkaus muita kirjoittajia kohtaan. Esimerkiksi sanomalla “ne kokoomuslaiset ovat kaikki pellejä” ei suoraan loukata toista kirjoittajaa (vrt. “Olet pelle”), mutta

hakee huomiota niiltä, jotka kokevat kuuluvansa loukattuun ryhmään. Esimerkin viestistä loukkautuisivat kokoomuksen kannattajat, vaikka viesti ei suoraan muita kirjoittajia kokoomuslaisiksi syytäkään.

Syöttiviestittelyllä voi olla monia tarkoituksia, mutta eräs mahdollinen tarkoituserä on saada syöttiviestissä esitetyn mielipiteen aidosti omaavat henkilöt vaikuttamaan huonolta. Muut kirjoittajat tarttuvat syöttiin ja tyrmäävät syötissä esitettyjä näkemyksiä tai kyseenalaistavat kirjoittajan-, ja samalla siis myös parodisoidun ryhmän älykkyyttä, oppineisuutta yms.

Syöttiviestien tunnistaminen on hyvin tulkinnanvaraista. Tunnuspiirteenä syötissä esitetään yhteisön sisällä äärimmäisiksi tunnettuja näkemyksiä ilman, että niitä perustellaan. Koska millä tahansa rehelliselläkin mielipiteellä on uhka tulla julistetuksi syötiksi, niin keskustelijoilla on kannuste kirjoittaa perustellumpia näkemyksiä.

Mikäli syöttelyä jatketaan useamman viestin ajan, raja aidon mielipiteen ja huijauksen välillä muuttuu entistäkin epäselvemmäksi. Mitä sinnikkäämmiin mielipiteisiin perustellaan, sitä aidommilta ne vaikuttavat. Tällöin voi tulla kyseeseen uskoa, että mielipide on aito, tai keskustelija esimerkiksi esittää nk. paholaisen asianajajaa tms. Joka tapauksessa pitkä keskustelu aiheesta ei ole enää syöttelyä.

Esimerkkejä:

”Koska nationalismin ainoa looginen päätepiste ydinaseiden aikakaudella on ihmisen sivilisaation täydellinen palaminen. Niin typerä kysymys, että jokainen nationalisti voisi tehdä muille palveluksen ja tappaa itsensä jo tänään.” (Anonyymin viesti Ylilaudalla)

”Maapallon ilmaston lämpenemisen muutokset johtuvat auringon säteilyn muutoksista. Se ohjaa elämäämme täällä. Tai evoluutio kehittää meitä sen mukaan miten paljon aurinko säteilee. Periaatteessa meillä ei pitäisi olla siten mitään hätää. Evoluutiohan auringonkin on kehittänyt kokeiltuaan ensin erilaisia aurinkoja ja sopivia lämpöjä. Lopulta se päätenyt nykyiseen, jonka säteilyn määrä vaihtelee vuosittain. Jos alkuräjähdyksen loi nykyisen maailmankaikkeuden, niin miten me voimme olla huolissamme jos vähän ilmasto lämpenee. Mitä epäuskoa evoluutioon!!!!” (nimimerkin evoluotiotalalla viesti Suomi24:llä)

ARVONALENNUS - *”Jos et osaa ymmärrä edes tämän vertaa, niin mitä järkeä tässä keskustelussa on?”*

Viestin tarkoitus on kyseenalaistaa vastapuolen arvo varteenotettavana keskustelukumppanina tai koko keskustelu merkityksellisenä puheenaiheena. Kohtelemalla toista keskustelijaa tavalla tai toisella epäkunnioittavasti, viestin kirjoittaja pyrkii yleisön ja muiden keskustelijoiden

kyseenalaistavan koko vastapuolen viestin. Esimerkiksi jos joku keskustelija on tehnyt kirjoitusvirheen tai vaikka muistanut vuosiluvun väärin, niin lähtökohtaisesti tämän kirjoittajan argumentti ei välttämättä ole epävalidi. Kyseenalaistava viesti kuitenkin nostaisi tämän virheen jalustalle, ja epäilee siten koko kirjoittajan arvollisuutta osallistua keskusteluun tai tuoda mielipiteitään julki. Kyseenalaistamisen asteita on erilaisia, lievimmillään siirrytään lapselliseen kieleen, räikeimmillään toista solvataan. Retoriset kysymykset ovat usein tämän tyyppin edustajia, mutta eivät aina. Besserwisserismit (sinä et tiedä tätä yhtä pientä faktaa x, joten kaikki mitä sanoit on arvotonta), pilkka ja loukkaukset kuuluvat usein tähän kategoriaan.

Alla esimerkkejä arvonalennuksiksi luetuista viesteistä:

”Noin asia ei ole alkuunkaan. Sivistymätöntä ja tietämätöntä pohdintaa kyllä melkein joka lause.” (nimimerkin sage8 viesti Suomi24:llä)”

”Kun esimies jostain syystä vaihtuu (vanha jää vaikka eläkkeelle) ja uusi ei pidä pitkäaikaisen duunarin naamasta/poliittisesta kannasta niin kenkää vaan? Voittajina mulkut ja luonnevikaiset. Monelta kirjoittajalta taitaa puuttua kokemus työelämästä ja valtaa käyttävistä ihmisistä ylipäänsä? Vihaista puhetta.” (käyttäjän Horn Hill viesti Hommaforumilla)

”Huutista, vitun pelle” (Anonyymin viesti Ylilaudalla)

TUEN OSOITUS - *“Samaa mieltä!”*

Langoissa samanmieliset kirjoittavat toistuvasti vastausviestejä, joissa ei ole juuri muuta sisältöä kuin esimerkiksi kertoa toiselle kirjoittajalle, että tämä on oikeassa tai muuten osoittaa tukea.

Yhteisön käyttämät palkitsemismekanismit vaikuttavat siihen, miten samanmielisyyttä sivustolla osoitetaan. Kirjoittajat tavallaan kilpailevat siitä, kuka saa tykkäyksiä ja vastauksia, eli huomiota. Huomiota kerätään eri tavoin: Ylilaudalla keskustelijat tuntuvat haluavan myös negatiivista huomiota ja Suomi24:llä ja Hommaforumilla haetaan huomiota myötäilyn muodossa samanmielisiltä. Alla joitakin esimerkkejä tuen osoituksista:

”Hyvä kun nostit tuon esille.” (nimimerkin lalalall viesti Suomi24:llä)

”Tämä. Seuraava hallitus tulee olemaan tälle maalle tuhoisa punaviherhallitus.” (käyttäjän Faidros viesti Hommaforumilla)

TYHJENNYS - *“Se on Jumalan ilmoitus!”*

Tyhjennysviesteillä pyritään lopettamaan jostakin aiheesta kiistely esimerkiksi vitsailemalla tai viittaamalla Jumalaan tai johonkin muuhun vastaavaan lopullisuuteen. Tyhjennysviesti erottuu muista tyypeistä sillä, että se ei sisällä juurikaan väitteitä aiheesta, perusteluja tai esimerkkejä.

Tyhjennysviesti ei vie keskustelua eteenpäin ja saattaa jopa lopettaa keskustelun tai sen osan. Tyhjennysviestissä ei loukata muita kirjoittajia, koska se poikisi herkästi lisää kiistelyä. Tyhjennysviestin tunnuspiirteenä on se, että siihen on hyvin hankala vastata mitenkään; keskusteluun siis ei oikeastaan osallistuta. Alla esimerkkejä tyhjennyksistä:

”Kannattaa kaikkien ihmisten mieltä mitä voi tehdä parantaakseen ilmaston saastumista. Kaikkien lasten, läheisten ja joka puolella maailmaa olevien lasten tulevaisuuden takia.” (nimimerkin Sage8 viesti Suomi24:llä)

”Se oli Herran tahto. Ylistetty olkoon Herra!” (nimimerkin Nöyryyttä.hyvä.velisisko viesti Suomi24:llä)

5.3.1. Yleisiä huomioita

Havaintojeni mukaan kirjakieltä ja puhekieltä käytetään sivustoilla tehokkeinona, kuten puhutussakin kielessä. Kirjoitetussa tekstissä kirjakielen käyttäminen vaikuttaa kuitenkin arvioni mukaan hieman vähemmän ylimieliseltä kuin puhutussa kielessä. Kirjakielen käyttäminen on siis luontevamman tuntuista kirjoitetussa tekstissä kuin puhutussa kielessä. Kirjakielen ja oikeaoppisten päätteiden käyttäminen tekee pitkän viestin ymmärtämisestä helpompaa, puhekielisyydellä taas osoitetaan rentoa tai välinpitämätöntä asennetta. Flesch-Kincaid koululuokkatesti (Flesch 1979; Kincaid, Fishburne, Rogers & Chissom 1975) kuvaa mielestäni tätä samaa ilmiötä: pidemmillä sanoilla ja monimutkaisemmilla lauserakenteilla pyritään esittämään oma asia arvokkaana ja oppineena. Lyhyillä virkkeillä, puhekielisyyksillä jne. puolestaan voidaan tahattomasti tai tahallisesti kyseenalaistaa toisten ja keskustelun itsensä arvokkuutta.

Tätä havainnollistaakseni koostin kaikkien sivustojen viestien merkki- ja sanamäärällisestä pituudesta keskilukutaulukon (kuvat 2-4 alla), josta voi havaita, miten viestien keskimääräinen pituus ja tyyppillisen viestin pituus vaihtelevat eri sivustoilla. On tärkeä kuitenkin pitää mielessä, että nämä lukemat ovat ainoastaan suuntaa-antavia, ja merkkimääriin on eri sivustojen rakenteen vuoksi otettu mukaan hieman erilaisia elementtejä, mikä on hieman vääristänyt myös keskilukuja.

Kaikilla sivustoilla viestien keskimääräinen pituus oli suunnilleen kaksinkertainen mediaaniviestin pituuteen nähden, eli joka langassa keskiarvoa nostivat jotkin yksittäiset, muihin viesteihin nähden erittäin pitkät viestit. Hommaforumilla viestit olivat yleisesti ottaen selvästi muita sivustoja pidempiä, mikä omalta osaltaan kertoo siitä, kuinka sivustolla syy-seuraussuhteiden kuvaaminen, lähteiden selittäminen ja niihin viittaaminen ja huolitellummat kappale- ja lauserakenteet olivat yleisempiä kuin kahdella muulla sivustolla.

Sanamäärä ja merkkimäärä erillään kuvissa 2-4 osoittavat eroja käytettyjen sanojen pituudessa keskimäärin, eli suuntaa-antavasti osoittavat eroja kielen huolellisuudessa eri sivustoilla: huolellinen

kirjakielen mukainen sijapäätteiden käyttö, oikeaoppisesti kirjoitetut yhdyssanat sekä täsmällinen, asiantuntijan terminologia kasvattavat keskimäärin sanojen pituuksia tekstiviestimäiseen kirjoitettuun puhekieleen verrattuna. Yleisesti ottaen sivustojen välillä ei ollut suuria eroja sanojen pituuksien välillä (n. 8-9 merkkiä per sana), mutta hommaforumilla keskimääräisen viestin sanojen pituus oli noin 14 merkkiä, vaikka mediaaniviestin sanojen pituus olikin sama kuin muilla sivustoilla. Yksittäisissä viesteissä käytettiin siis selvästi pidempiä sanoja kuin muissa, eli monimutkaisempaa ja huolitellumpaa kieltä.

Ylilauta lanka-analyysi					
#	Sisältö	Merkkimäärä	%osuus	Sanamäärä	%osuus
Yht:		18551	100.00%	2265	100.00%
Keskiarvo:		412.24	2.22%	50.33	2.22%
Mediaani:		212	1.14%	26	1.15%

(merkkimäärä, osuus kokonaismerkkimäärästä, sanamäärä, osuus kokonaissanamäärästä)

Kuva 2: Kaikkien langan viestien merkkimäärä ja sanamäärä yhteensä, keskiarvoinen- ja mediaanimerkkimäärä ja -sanamäärä

Suomi24 lanka-analyysi						
#	Sisältö	Merkkimäärä	% osuus	Sanamäärä	% osuus	Tykkäykset lkm
Yhteensä:		16276	100.00%	1837	100.00%	
Keskiarvo:		465.03	2.86%	52.49	2.86%	
Mediaani:		252	1.55%	29	1.58%	

(merkkimäärä, osuus kokonaismerkkimäärästä, sanamäärä, osuus kokonaissanamäärästä)

Kuva 3: Suomi24 keskiluvut

Hommaforum lanka-analyysi						
#	Sisältö	Merkkimäärä	% osuus	Sanamäärä	% osuus	Tykkäykset lkm
Yhteensä:		33721	100.00%	3989	100.00%	
Keskiarvo:		843.03	2.50%	59.65	1.50%	
Mediaani:		486	1.44%	59	1.48%	

(merkkimäärä, osuus kokonaismerkkimäärästä, sanamäärä, osuus kokonaissanamäärästä)

Kuva 4: Hommaforum keskiluvut

5.3.2. Ylilauta

Ylilaudalla oli huomattavaa, että riidanhaluisuus oli melkolailta oletusarvoista viesteissä, eikä vastaväitteitä esittävilta tai eriäviä mielipiteitä omaavilta lähtökohtaisesti edes oleteta reilua viestien tulkintaa/argumentaatiota. Olen siis jättänyt riitaisuuden, tylyyden yms. vähemmälle huomiolle, koska niin yhteisökin vaikutti tekevän. Ylilaudalle lähetettyjen kuvien analysointi ei ollut erityisen helppoa menetelmälläni, mutta otin kuitenkin kuvat huomioon tyyppitellessäni viestejä. Pelkkien

kuvien lähettämisen seurauksena oli, että osassa viesteistä ei ole lainkaan tekstiä, eli viestit vaikuttavat keskimäärin hieman sisällöttömämmiltä, kuin ne oikeasti olivat, eli kuvassa 2 näkyvät viestien keskimääräinen ja mediaanipituus ovat hieman harhaanjohtavampia, kuin muilla tutkituilla sivustoilla. Käyttäjät kun ovat pystyneet viestimään tekstin ohella myös kuvilla, joista ei käyttämälläni menetelmällä jäänyt viestin nimelliseen pituuteen vaikuttavaa merkintää. Tekstin määrä kertoo kuitenkin myös tällä sivustolla viestiin käytetystä ajasta ja vaivasta. Merkkimäärältään pidemmät viestit olivat arvioni mukaan myös tällä sivustolla pääsääntöisesti aiheeseen liittyviä, ja pidän pidempien viestien kirjoittajia joko keskustelusta tai väittelystä kiinnostuneempina tai taitavampina mielipiteensä ilmaisijoina, kuin lyhyiden viestien kirjoittajia.

Yli 80 prosenttia lankoihin kirjoitetusta tekstistä oli viesteissä, jotka olivat keskustelevia (ks. kuvat 5 ja 6 alla).

Ylilauta lanka-analyysi						
#	Luokka					
	Keskusteleva	Kesk. ohjaus	syötti	Arvonalen.	tyhjennys	//kommentit
	29	11	12	14	2	45

Kuva 5: Eri viestityyppien lukumäärät, viestien kokonaismäärä (45 kpl)

Ylilauta lanka-analyysi										
#	Viestityyppi (Kumulatiivinen %osuus, kumulatiivinen lkm)									
	Keskusteleva	kpl	Kesk. ohjaus	kpl	syötti	kpl	arvonalen.	kpl	tyhjennys	kpl
	81.34%	64.44%	35.55%	24.44%	16.61%	26.67%	9.61%	31.11%	0.45%	4.44%

Kuva 6: Eri viestityyppien osuus kokonaismerkkimäärästä (sininen) ja viestien lukumäärästä

Keskustelevia viestejä ei kuitenkaan ollut kuin kaksi kolmasosaa viesteistä, eli ne käyttäjät, jotka halusivat aidosti väitellä aiheesta, kirjoittivat myös verrattain paljon.

Ylilaudalla käyttäjät eivät myötäilleet toisia kirjoittajia erikseen viesteissä samalla lailla kuin Hommaforumilla ja Suomi24:llä, ja kyseinen kategoria puuttuu taulukosta. Äärimmäisen kiistanalaisia näkemyksiä esitettiin usein, mikä näkyy Ylilaudalla suhteellisen suurena syöttiviestien määränä (ks. kuvat 5 ja 6 yllä). Lisäksi kolmannes viesteistä pyrki kyseenalaistamaan joko koko keskustelun tärkeyden tai toisen keskustelijan arvon keskustelulle. Toisaalta on ymmärrettävää, että kun iso osa viesteistä oli syöttejä, eli tarkoitushakuisen parodisoivia, niin moni muu keskustelija kritisoi näitä häiritseviä viestejä ja siten tuotti näitä arvonalennus -tyypin viestejä.

5.3.3. Suomi24

Kuten kuvista 7-8 voi havaita, Suomi24:llä oli vähiten aidosti toisilleen aiheesta puhuvia keskustelijoita, eli keskustelevia viestejä oli vähän. Kolmanneksessa viesteistä pyrittiin löytämään

yhteistä faktapohjaa, eli erimielisyyttä tosiasioista vaikutti riittävän. Tarkoitushakuista parodisointia ei esiintynyt paljon, mutta toisten käyttäjien kritisointia oli noin neljänneksessä viesteistä. Aiheeseen vain etäisesti liittyviä julistuksia oli verrattain paljon, noin neljännes viesteistä oli tyhjennyksiä.

Suomi24 lanka-analyysi							
#	Luokka						
	Keskusteleva	Keskustelun oisyttö	arvonalennus	tuen osoitus	tyhjennys	//kommentit	
	17	12	4	10	4	8	
							35

Kuva 7: Eri viestityyppien lukumäärät, viestien kokonaismäärä (35 kpl)

Suomi24 lanka-analyysi												
#	Viestityyppi (Kumulatiivinen %osuus, kumulatiivinen lkm)											
	Keskuste kpl	Keskuste kpl	syötti	kpl	arvonale kpl	tuen osoitu kpl	tyhjennys kpl					
	45.20%	48.57%	38.52%	34.29%	5.36%	11.43%	20.50%	28.57%	11.16%	11.43%	30.86%	20.00%

Kuva 8: Eri viestityyppien edustajien osuudet Suomi24:llä, %osuus merkeistä ja viesteistä

Suomi24 on tutkituista sivustoista suurin. Yhteisön koko saattaa aiheuttaa joitakin keskustelun ominaispiirteistä. Lähestulkoon kaikki keskustelu sivustolla oli kirjoitettu yleistajuisella tavalla, eikä keskusteluihin vaikuttanut olevan piilotettuna minkäänlaisia yhteisön omia jaettuja merkityksiä. Yhteisön suuri koko tuntui siis vaikeuttavan yhteisön omien sisäpiirin vitsien syntymistä, tai jonkin jaetun identiteetin muotoutumista. Sivuston yleiseen kirjoitustyyliin ei kuulunut selvästi vitsailen kirjoittaminen. Kirjoittajat vitsailivat ani harvoin. Tutkituissa langoissa linkit ulkoisille sivustoille olivat lähes poikkeuksetta lähteinä tukemassa argumentaatiota, eivät hauskuuttamassa. Nimimerkeissä on käytetty silloin tällöin sanaleikkejä, mutta niiden tarkoitus ei vaikuta olevan viihdyttää.

Suomi24 erottautuu tässä tutkimuksessa selvästi myös siinä, että käyttäjät korostavat omaa uskonnollisuuttaan varsin usein. Uskonnollisuutta, lähtökohtaisesti kristillisyyttä, osoitetaan saarnamaisella tyyllillä ja uskonnollisen terminologian käytöllä useissa yhteyksissä. Ilmiöitä myös toistuvasti verrataan uskontoihin tai pidetään lahkomaisina.

Suomi24:ssa haukuttiin keskustelun ulkopuolisia ryhmiä, ideologioita ja ihmistyyppejä melko paljon. Tämä ei tietysti ole verkkofoorumilla mitenkään poikkeuksellista, mutta se oli langassa hyvin yleistä, myös sellaisissa viesteissä, jotka olivat selvästi muita viestejä ystävällisemmän tai neutraalimman sävyisiä. Tarkoituksena oli luultavasti myös haukkua muita osallistujia, jotka kokivat itse kuuluvansa näihin loukattuihin ryhmiin. "Ohiloukkaaminen" oli yleistä, myös tavanomaisissa, keskustelemissakin viesteissä herjattiin usein ohimennen mm. vihreiden äänestäjiä, maahanmuuttajia, feministejä, perussuomalaisia, kristittyjä, uskovaisia, muslimeja yms. Toiseuttaminen ja "niistä" (porvarit, kettutyöt, maahanmuuttajat) puhuminen oli jatkuvaa, vaikka kirjoittajat hyvin harvoin vaikuttavat

siltä, että he kokisivat kuuluvansa samaan “me” -ryhmään. Lisäksi näistä toisista puhuttiin kuten niiden toisten edustajia ei olisi paikalla keskustelussa. Toisista ja niistä, ei-meistä puhuminen onkin merkittävä elementti sivuston yleisessä kirjoitustyyliässä.

Sivustolla kirjoitettiin hyvin lopulliseen sävyyn, ikään kuin jokainen uusi viesti olisi lopettanut keskustelun tykkänään. Koska kirjoittajia oli ilmeisestikin niin monista taustoista ja sivuston käyttäjillä ei ole jaettuja, yhteisiä tapoja kirjoittaa viestejä, oli epäselvää, olettivatko kirjoittajat oikeasti muiden kirjoittajien kohtelevan heidän toteamuksiaan kuten oikean elämän keskustelussa. Joistakin kirjoittajista myöskin välittyi tunne kokemattomuudesta verkon käytön kanssa: toisten kirjoittajien nimimerkkeihin viitattiin viesteissä välillä kuten puheessa käytettäisiin toisten ihmisten nimiä ja joissakin teksteissä oli rakenteita, jotka olivat alun perin tarkoitettu käytettäväksi puhutussa kielessä äänenpainon muutoksineen. Monesti oli vaikea sanoa, oliko kirjoittaja tarkoittanut vitsailla tai esimerkiksi olla ystävällinen.

Jos keskustelua ajattelee pelinä, jossa on tarkoitus ‘voittaa’ vastapuoli väittelyssä, niin Suomi24:n kirjoittajat tekevät välillä hyvin kummallisia taktisia päätöksiä ja esimerkiksi solvaavat tai kritisoivat itsensä kanssa samaa mieltä olevia toisia kirjoittajia. Tämän johdosta keskustelu vaikutti monijakoisemmalla; siinä ei syntynyt kahta ‘leiriä’ jotka olisivat eri mieltä, vaan useampia harvojen nimimerkkien klikkejä, jotka ovat eri mieltä kaikkien muiden kanssa. Keskustelijoiden vuorovaikutuksessa ei vaikuttanut siten olevan suurtakaan tavoitteellisuutta, huolimatta joistakin melko hyvin kirjoitetuista, pitkistä, lähteistetyistä ja argumentatiivisista viesteistä. Keskustelijoilta vaikutti puuttuvan yhteinen keskustelun käynnin tapa, joka voisi hioutua toistuvasti käytetyiksi viestinnällisiksi taktiikoiksi.

On mahdollista, että sivuston käyttäjät ovat kokemattomia verkkofoorumiviestijöitä, eivätkä siten siis osaa lukea tai kirjoittaa monitulkintaista foorumikeskustelua. Tästä käyttäjäkunnan oletetusta kokemattomuudesta antoivat viiteitä myös erittäin seikkaperäiset säännöt ja ohjeet, joita sivuston ylläpitäjät ovat kirjoittaneet; kokeneille verkkokäyttäjille ei tarvitsisi opastaa sivuston käytön perusasioita.

Tarkoituksenmukainen keskustelun häirintä vitsimielessä ei kuitenkaan vaikuttanut olevan “juttu” Suomi24:ssa samalla lailla kuin Ylilaudalla. Oli silti yleistä, että esitettiin äärimmäisiä perustelemattomia väitteitä, jotka olisivat verkon ulkopuolella normaalista poikkeavia. Tällaisten väitteiden esittäminen ironisoiden ei siis välttämättä rekisteröityisi toisissa käyttäjissä huumoriksi. Näitä viestejä olen tyypitellyt syöteiksi.

Keskustelussa oli kuitenkin havaittavissa myös mustamaalamistarkoituksessa tehtyjä syöttejä: viestejä, joissa kirjoittaja esitti toisen mielipiteen omaajaa ikään kuin erityisen typerästi. Tällaisten viestien tarkoitus oli selvästikin saada muut keskustelijat hämmästelemään sitten tämän ryhmän edustajien “tyhmyyttä”.

5.3.4. Hommaforum

Hommaforumin viestejä analysoidesani jouduin luopumaan “syötti” -viestityypistä ja korvaamaan sen provosoinnilla. Provosointi tarkoitti näissä viesteissä lähinnä kärkevää kielenkäyttöä, se ei siis ole verrattavissa syöttiin, vaikka korvaakin sen. Provosointia sisältävät viestit olivat sellaisia, että kirjoittajalta ei vaikuttanut löytyvän juurikaan ymmärrystä vastapuolta kohtaan, mutta tämän kanssa silti haluttiin olla keskusteluyhteydessä, ja viestissä esitetyt mielipiteet olivat selkeästi kirjoittajan todellisia omia mielipiteitä (toisin kuin siis syöteissä). Provosointi oli tärkeää nostaa esiin viestityyppinä, koska moneen tiukasti sanoitettuun viestiin vastattiin samalla mitalla, eli provosoiduttiin. Nämä viestit saivat myös oman tyyppinsä: “reaktio provosointiin”.

Kaiken kaikkiaan Hommaforumilla oltiin paljon vakavammin puhumassa aiheesta, ja viestityyppien erottaminen toisistaan oli aika ajoin hankalampaa kuin Ylilaudalla tai Suomi24:llä. Keskusteleviksi viesteistä onkin tyyppitelty kuvissa 9-10 yli 80%, ja viestit olivat keskimäärin noin kaksi kertaa pidempiä kuin kahdella muilla sivustoilla. Hommaforumilla keskusteltiin kärjistäen siis tiukasti ja tosissaan. Tässä kohtaa on kuitenkin otettava huomioon, että valitsin tietoisesti sisältää tekstimäärään mukaan myös käyttäjien nimimerkin, moton ja allekirjoituksen sekä joissakin tilanteissa keskusteluun tuodun sitaatin. Tämä vääristää jonkin verran merkkimäärädataa, ja viestit vaikuttavat keskilukujen perusteella (ks. kuvat 2-4) pidemmiltä, kuin ne oikeasti olivat, päinvastoin kuin Ylilaudalla.

Hommaforum lanka-analyysi

#	Luokka						
	Keskusteleva	Keskustelun ohj	provosointi	arvonale	tuen osoitus	reaktio provosointiin	//kommentit
	35	7	15	10	6	2	40

Kuva 9: Hommaforum viestityyppien lukumäärät, viestien kokonaismäärä (40 kpl)

Hommaforum lanka-analyysi

#	Viestityyppi (Kumulatiivinen %osuus, kumulatiivinen lkm)											
	Keskusteleva kpl		Keskustelun ohj kpl		provosointi kpl		arvonale kpl		tuen osoitus kpl		reaktio p kpl	
	84.69%	80.00%	36.18%	15.00%	21.41%	32.50%	20.85%	17.50%	5.97%	10.00%	2.27%	5.00%

Kuva 10: Hommaforum eri viestityyppien edustajien %osuus merkeistä ja viesteistä

Keskustelun ohjauksissa Hommaforumilla monesti viitattiin ulkopuolisiin lähteisiin tiedoille, eikä pelkästään kerrottu kuinka asiat kirjoittajan mielestä ovat, kuten muilla sivustoilla. Monessa

suhteessa hommaforumilaiset vaikuttivat huomattavasti yhtenäisemmältä yhteisöltä, kuin muiden sivustojen käyttäjät, tosin toisten käyttäjien arvon kyseenalaistuksia löytyi myös noin joka viidennestä viestistä. Monille käyttäjille vaikutti olevan tärkeää korostaa omaa asiantuntejuuttaan ja arvoaan keskusteluun osallistujana: motot, allekirjoitukset ja nimimerkit olivat monesti latinankielisiä sitaatteja, korkeita periaatteita tai muita monimerkityksisiä symboleita ja eleitä. Käytetty kieli oli huomattavasti huolitellumpaa kuin muilla sivustoilla, mitä voi pitää arvostusta osoittavana sekä omanarvontuntoisena viestintätekonä. Tämä oman ja yhteisön arvon korostaminen näkyy myös sivuston säännöissä, joissa korostettiin oikeutta maahanmuuttokriittisen keskustelun käymiselle ja sen tärkeyttä. Hommaforumin väki vaikuttaa siis kokevan tarvetta korostaa sitä, että heidän mielipiteillään on oikeus tulla esitetyksi ja että nämä mielipiteet ovat merkityksellisiä.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa on tarkoitus koota tiivistäen yllä olevia tuloksia sekä esitellä niistä joitakin subjektiivisia tulkintoja niiden teoreettisen ja yhteiskunnallisen merkityksen suhteen. Lisäksi tässä kappaleessa tarkastellaan tutkimusta ja tekemiäni valintoja kriittisesti, ja pohditaan mm. aineiston keruuta, analyysimenetelmän sopivuutta, tutkimuskysymyksiä sekä omaa eettistä asemaani tutkijana. Luvussa arvioidaan menetelmän sopivuutta käytönhallinnan tutkimiseen ja saatujen tulosten luotettavuutta. Pohdin vaihtoehtoisia tapoja tutkia verkkokeskustelun käytönhallintaa, jatkotutkimuksen mahdollisuuksia ja käytetyn aineiston sopivuutta.

6.1. Tutkimuksen tulokset

Tutkimusongelmana oli selvittää vaikuttavatko erilaiset käytönhallinnan ja moderoinnin tavat poliittisen keskusteluun suomalaisilla verkkofoorumeilla. Tähän ongelmaan pyrittiin saamaan vastaus vastaamalla aineistoa analysoimalla seuraaviin tutkimuskysymyksiin: millaisia erilaisia käytönhallinnan ja moderoinnin tapoja tutkituilla sivustoilla on käytössä ja millaisena poliittinen keskustelu näyttää eri tavoin säännellyillä sivustoilla. Tässä alaluvussa vastataan tutkimuskysymykseen ja esitetään, kuinka vastaus on päätelty tutkimuskysymysten avulla.

Käytännössä aktiivista moderaatiota ei aineiston valossa tavalliselle käyttäjälle tai keskustelun lukijalle näy. Vain Hommaforumilla moderaattori oli tietoisesti jättänyt viestin puuttumisestaan keskusteluun. Tämän tutkimuksen eräs tulos on siis se, että käytönhallinta ei langoissa suoraan ole havaittavissa esimerkiksi poistettuina viesteinä, banni-ilmoituksina, moderaattoreiden varoituksina tai muina vastaavina konkreettisina merkkeinä, kuten analyysiprosessin toisen vaiheen, käytönhallinnan merkkien etsinnän perusteella käy ilmi.

Se, että käytöhallintaa ei voi suoraan havaita, ei kuitenkaan tarkoita, etteivätkö käytöhallinta ja moderointi vaikuttaisi lainkaan keskusteluun. Kuten analyysiprosessin ensimmäisen vaiheen tuloksista käy ilmi, sääntöjen sisällöt ovat samankaltaisia kaikilla sivustoilla, ja silmiinpistäväntä niissä onkin niiden vaihtelevat kirjoitustyyli ja erilaiset painotukset. Sivustot aktiivisesti “brändäävät” itseään niiden julkisesti esillä olevassa, virallisessa tiedote- ja sääntömateriaalissa. Nähdäkseni eräs syy siihen, että säännöt on kirjoitettu helposti lähestyttävällä tavalla on se, että käyttäjät kokisivat säännöt legitiimeiksi ja jollakin tavalla “hyviksi”, ja niiden omatoimisen noudattamisen merkitykselliseksi ja järkeväksi. Sivuston ylläpitäjät ja moderaattorit haluavat osoittaa oelvansa myös itse osa yhteisöä. Yhteisön kulttuuri ja tavat viestiä toisilleen näkyvät tämän myötä myös sivuston säännöissä.

Käyttäjien tavoista viestiä toisilleen saatiin tietoa analyysiprosessin kolmannen vaiheen tuloksissa. Sääntöjen kirjoitustyyliä ja käyttäjien keskinäistä viestintää verratessa vaikuttaa siltä, että niiden välillä on jonkinlaisia yhteyksiä ja keskinäisiä vuorovaikutussuhteita. Tämä antaa mielestäni syyn uskoa siihen, että käytöhallinta vaikuttaa ja sen on mahdollisesti tarkoituskin vaikuttaa näkymättömillä tavoilla keskusteluun ja yhteisöön. Aktiivista, näkyvää moderointia ei tarvita kuin äärimmäisissä tapauksissa ja tutkituissa langoissa ei ollut havaittavissa paljoakaan ilmiselviä sääntörikkomuksia. Tämän ja aiemman tutkimuksen valossa on siis selvää, että yhteisön normit ja säännöt sekä sivuston tekniset ominaisuudet, kuten käyttäjien anonymiteetti, vaikuttavat sivustolla käytävään keskusteluun.

Toinen merkittävä tässä työssä saatu havainto on, että huomion saaminen ja huomion antaminen vaikutti olevan käyttäjille tärkeää kaikilla sivustoilla, oli se sitten negatiivista tai positiivista huomiota. Tästä kertovat esimerkiksi sivustojen tarjoavat erilaiset tavat huomata muiden viestejä vastausten ja tykkäämisen muodossa. Joillekin käyttäjille halutaan kertoa, että heidän kanssaan on samaa mieltä, välillä taas joko tarkoituksella tai epähuomiossa joissakin käyttäjissä aiheutetaan voimakkaita vastareaktioita. Käyttäjille saattaa olla myös vain tärkeää kertoa, mitä mieltä on, vaikka muut eivät tätä näkökulmaa koskaan hyväksyisikään. Syitä sille, miksi ihmiset haluavat osallistua verkkokeskusteluun, vaikka keskustelulla ei ole tulosta tai loppua, pohtii myös Cambion (2016) tutkimuksessaan legitimitetin rakentamisesta ranskankielisillä verkkofoorumeilla.

Vaikka en tutkinut kuin ainoastaan sellaisia lankoja, joissa puheenaihe oli poliittinen, niin uskon käyttäjille usein olevan tärkeämpää vuorovaikuttaa toisten käyttäjien kanssa ja saada tunne siitä, että tuli yhteisössä kuulluksi, kuin lopullisesti vakuuttaa muut omasta näkemyksestä. Poliittinen keskustelunaihe saattoi vakavoittaa keskustelua hieman, mutta itse en näe syytä siihen miksei sivustoilla voitaisi keskustella samankaltaisesti myös jostakin toisesta aiheesta. Tulosten perusteella

voisin itse sortua epäilemään, että Hommaforum ja sen käyttäjät tahtovat profiloitua vakavasti otettavina yhteiskunnallisina vaikuttajina, Suomi24:llä tutustutaan mielipiteisiin ja julistetaan niitä, Ylilaudalla itsen ja toisten kustannuksella pilkanteko on käyttäjäyhteisön päämäärä.

Käytönhallinnalla pyritään pitämään keskustelua sellaisena, että käyttäjät tahtovat osallistua keskusteluun sivustolla ja että uudet käyttäjät mahdollisesti intoutuisivat osallistumaan keskusteluun. Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi sivuston keskustelun ei kuitenkaan tarvitse olla rakentavaa, järkevää tai miellyttävää. Kaikilla sivustoilla ei ehkä edes haluta pyrkiä eroon polarisoivista tavoista keskustella. Koska ärtymyksen tunteet lisäävät todennäköisyyttä osallistua keskusteluun (Huddy, Mason & Aarøe 2015; Valentino et al. 2011), niin onkin pohtimisen arvoista, että onko verkkofoorumien edes kannattavaa ohjata pois kärkevästä tavoista keskustella, jos niillä lisätään keskusteluun osallistuvien määrää. Käyttäjät näyttävät ymmärtävän ja häikäilemättömästi käyttävän hyväkseen kärkevä kieltä ja kärkeviä keskustelunaloituksia saadakseen huomiota asialleen ja ohjataksaan keskustelua. Sivusto saa huomiota julkisuudessa, sosiaalisessa mediassa ja muualla verkossa siellä käydystä kärkevästä keskustelusta. Ilmiötä voisi verrata nk. keltaiseen lehdistöön, jonka toimintalogiikkaan kuuluu skandaalien etsiminen ja lietsominen sekä tarvittaessa luominen. Suomalaiset sivustot silti kehottavat säännöissään ja luultavasti ohjaavat toimillaan kohti sellaista keskustelua, joka noudattaa yleisesti ymmärrettyjä rakentavuuden periaatteita.

6.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimuksen kannalta merkittävä tulos tässä työssä on se, kuinka moderaatiota ja käytönhallintaa on hankalaa havaita suoraan. Analyysiprosessini toinen vaihe, käytönhallinnan merkkien etsintä, tuottaa siis missä tahansa tulevassa tutkimuksessa sellaisenaan luultavasti samankaltaisia nollatuloksia kuin tässä työssä. Analyysivaihe oli perusteltu tutkimusongelmani kannalta, mutta tarpeeton sellaisenaan jatkossa. Valitsemani menetelmä perustui olettamalle siitä, että käytönhallinnan vaikutuksia pystyisi näkemään lähes jokaisessa langassa, jos niitä vain osaa etsiä. Tulosten valossa on selvää, että käytönhallinta vaikuttaa keskusteluun huomattavasti hienovaraisemmilla tavoilla. Eräs tapa, jolla moderaatiota ja sääntörikkomuksia kannattaisikin ehkä jatkossa tutkia, olisi haastatella moderaattoreina toimivia tai sivuston käyttäjiä.

Asettamani tutkimuskysymykset toimivat kuten niiden oli tarkoituskin: käytönhallintaa ei ole mahdollista tutkia ilman, että sivuston tekniset ominaisuudet, säännöt ja sen olemassaolon ja käytön tarkoitus ovat jollakin tavalla selvillä, eli kuka tahansa tämän työn teemoja tutkiva joutuu aloittamaan näiden sivuston ominaisuuksien listaamisesta. Tutkimuskysymysten avulla pääsi käsiksi myös asettamaani tutkimusongelmaan.

Keskittyminen poliittiseen keskusteluun oli perusteltua saamieni tulosten valossa: keskustelu oli kiivasta, kärkevää ja jokseenkin salonkikelvotonta. Keskusteluissa levitettiin kiistanalaisia näkemyksiä politiikasta ja ajankohtaisista ilmiöistä. Tietämystä tällaisesta keskustelusta Suomessa minun oli tarkoituskin kasvattaa, vaikka käytönhallintaa olisi tietysti mahdollista tutkia myös muunlaisen aineiston valossa. Uskon, että työni tuloksista ja mahdollisesta jatkotutkimuksesta voisi olla paljon hyötyä, kun pohditaan, kuinka tulehtuneeksi koettuun keskusteluilmapiiriin Suomessa ja Suomen politiikassa voisi vaikuttaa.

Tutkimani aineisto jäi suppeaksi, koska kyseessä on melko rajallinen opinnäytetyö. Laajempaa aineistoa tutkimalla olisi ollut ehkä mahdollista syventää tätä nyt saatua, varsin pintapuolista käsitystä eri foorumien käyttäjien tavoista keskustella politiikasta keskenään. Useampia keskusteluja tutkimalla sekä vertaamalla keskustelua politiikasta keskusteluun jostakin toisesta aiheesta, olisi ehkä mahdollista rakentaa tarkempi kuva sivustojen käyttäjäyhteisöjen tavoista keskustella. Lisäksi yhteisön ja sivuston pidemmälle ajanjaksolle sijoittuva seuraaminen saattaisi helpottaa tämän tutkimuksen kannalta keskeisen moderaation havaitsemista käytännössä.

Aineiston laajamittaiseen rajaamiseen oli suuri paine kandidaatintutkielman rajallisen laajuuden vuoksi. Tutkimustulosten luotettavuuden lisäämiseksi ei ole nähdäkseni muita vaihtoehtoja kuin kerätä aineistoa sivustoilta laajasti joltakin ajanjaksolta tai esimerkiksi avainsanojen tai muun vastaavan aineiston keruumenetelmän avulla. Tässä työssä analysoidun suppean aineiston kerääminen aineisto -luvussa esitellyin kriteerein on aina alttiina tutkijan subjektiivisten näkemysten vaikutuksille. Mikäli tutkittavat langat kerätään tällä tavalla käsin, niin aineiston kerääjän täytyy kuitenkin osata lukea foorumikeskustelua jonkin verran – eritoten sellaisten sivustojen kohdalla, joilla on oma slanginsa ja omalaatuinen kulttuurinsa, kuten Ylilaudalla.

Etnografinen tutkimusmenetelmä pakottaa tarkastelemaan yhteisöjä niiden sisältä käsin, osana niitä. Tällä tavalla saadut tutkimustulokset ovat aina tulkintoihin perustuvia. Näihin tulkintoihin väistämättä vaikuttavat tutkijan omat arvot ja asenteet sekä kokemukset osana ja suhteessa tutkimiaan yhteisöjä. Vasta metatutkimus pystyisi paljastamaan tulosten toistettavuuden tason ja jossakin yksittäisessä tutkimuksessa tehdyt, selkeästi epäobjektiiviset tai virheelliset tulkinnat. Tämän työn tulosten luotettavuuden ja toistettavuuden lisäämiseksi olen pyrkinyt havainnoillistamaan tekemiäni tulkintoja tekemilläni havainnoilla ja kuvaamaan analysointi- ja tulkintaprosessini sekä menetelmäni perustelut tarkoin. Huolimatta tekemistäni laajasta pohjustuksesta, jokainen verkkokeskustelua lukeva tekee siitä aina omat tulkintansa ja nostaa siitä esille erilaisia asioita.

7. KIRJALLISUUS

Arpo, R. (2005). Internetin keskustelukulttuurit. Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnoista ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa. Doctoral dissertation, Akateeminen väitöskirja. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja.

Butterfield, A., Ngondi, G. E., & Kerr, A. (Eds.). (2016). A dictionary of Computer Science. Oxford University Press.

Campion, B. (2016). Dynamiques de construction et instrumentalisation de la légitimité dans les débats en ligne relatifs au réchauffement climatique. *Questions de communication*, (30), 159-179.

Chandler, D., & Munday, R. (2016). A dictionary of media and communication. Oxford University Press.

Culnan, M. J., & Markus, M. L. (1987). Information Technologies. Jablin, FM; Putnam, LL; Roberts, KH & Porter, LW (eds.): Handbook of Organizational Communication: An Interdisciplinary Perspective.

DeAndrea, D. C., & Walther, J. B. (2011). Attributions for inconsistencies between online and offline self-presentations. *Communication Research*, 38(6), 805-825.

Degani, M. (2016). Endangered intellect: a case study of Clinton vs Trump campaign discourse. *Rivista semestrale ISSN, 2281, 4582*.

Domingo, D. (2011). Managing audience participation. Teoksessa: Singer, JB, Hermida, A., Domingo, D., Heinonen, A., Paulussen, S., Quandt, T., Reich Z. & Vujnovic, M. Participatory journalism: Guarding open gates at online newspapers. Wiley-Blackwell, 76-95.

Donath, J. (2007). Signals in social supernets. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 231-251.

Downey, J., & Fenton, N. (2003). New media, counter publicity and the public sphere. *New media & society*, 5(2), 185-202.

Farrell, H. (2012). The consequences of the internet for politics. Annual review of political science, 15.

- Fernback, J., & Thompson, B. (1995). Computer-mediated communication and the American collectivity: The dimensions of community within cyberspace. *International Communication Association*.
- Flesch, R. F. (1979). *How to write plain English: A book for lawyers and consumers*. Harpercollins.
- Forss, M. (2015) Verkkajulkaisut jatkossa vastuussa lukijoiden kommenteista? Uusi Suomi, 22.06.2015. Noudettu 18.11.2018. <http://markofobbaforss.puheenvuoro.uusisuomi.fi/197215-verkkajulkaisut-jatkossa-vastuussa-lukijoiden-kommenteista>
- Galanes, G. J., Adams, K. H., & Brillhart, J. K. (2003). *Effective group discussion: Theory and practice*. McGraw-Hill Humanities Social.
- Groenendyk, E. W., & Banks, A. J. (2014). Emotional rescue: How affect helps partisans overcome collective action problems. *Political Psychology*, 35(3), 359-378.
- Halpern, D., & Gibbs, J. (2013). Social media as a catalyst for online deliberation? Exploring the affordances of Facebook and YouTube for political expression. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1159-1168.
- Hannula, I., & Neuvonen, R. (2011). Internetin keskustelupalstan ylläpitäjän vastuu rasisisesta aineistosta. *Lakimies* 109 (2011): 3.
- Homma ry. (2019a). *Laki Hommaforumista Codex Hommaforum*. Noudettu 09.02.2019. <https://hommaforum.org/index.php/topic,99.0.html>
- Homma ry. (2019b). *SMF käyttäjän opas*. Noudettu 09.02.2019. <https://hommaforum.org/index.php?action=help>
- Huddy, L., Mason, L., & Aarøe, L. (2015). Expressive partisanship: Campaign involvement, political emotion, and partisan identity. *American Political Science Review*, 109(1), 1-17.
- Juupaluoma, J. (2016, 03.03) Matias Turkkila: ”En perustaisi Hommaforumia nyt”. *Turun Sanomat* <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/852167/Matias+Turkkila+En+perustaisi+Hommaforumia+nyt>
- Karhunkorpi, M. (2017, 17.02.) ”Vihaviestien määrä ja sisältö tolkutonta” – poliisiylijohtaja Kolehmainen saa vihapostia itsekin. *Aamulehti*. <https://www.aamulehti.fi/a/24285693>

Kincaid, J. P., Fishburne Jr, R. P., Rogers, R. L., & Chissom, B. S. (1975). Derivation of new readability formulas (automated readability index, fog count and flesch reading ease formula) for navy enlisted personnel.

Kuokkanen, K. (2016, 20.03.). Suomi24:n konkarimoderoija: Pahimmat solvaukset lentävät pienillä paikkakunnilla – grafiikka näyttää asiattomimmat keskustelut. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000002891890.html>

Lea, M., & Spears, R. (1992). Paralanguage and social perception in computer-mediated communication. *Journal of Organizational Computing and Electronic Commerce*, 2(3-4), 321-341.

Lee, E. J., & Oh, S. Y. (2015). *Computer-mediated communication*. Oxford University Press.

Lehtinen, T. (2019, 07.11.) Tilastokeskus: Joka kolmas nuori nainen on kokenut ahdistelua netissä. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006299962.html>

Lohi, N. (2016). " Älkää aina valittako joka asiasta": verkkokeskustelun moderoinnin vertailua Yle Uutisissa, Iltalehdessä ja Kalevassa. Pro Gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Mauno, P. (2019, 19.11.) Verkossa tyhmätkin mielipiteet säilyvät hamaan ikuisuuteen – Oikeuskansleri: Syytä pyytää operaattoria poistamaan, jos pelkää syytetä. *Turun Sanomat*. <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/4772183/Verkossa+tyhmatkin+mielipiteet+sailyvat+hamaan+ikuisuuteenOikeuskansleri+Syyta+pyytaa+operaattoria+poistamaan+jos+pelkaa+syytetta>

May, A. J. (2016). Donald Trump speaks like a sixth-grader. All politicians should. *The Washington Post*, 03.05.2016. Noudettu 5.11.2018. https://www.washingtonpost.com/posteverything/wp/2016/05/03/donald-trump-speaks-like-a-sixth-grader-all-politicians-should/?noredirect=on&utm_term=.40344cfd2c14.

Nithyanand, R., Schaffner, B., & Gill, P. (2017). Online Political Discourse in the Trump Era. arXiv preprint arXiv:1711.05303.

Oakes, P. J. (1987). The salience of social categories. *Rediscovering the social group: A self-categorization theory*, 117-141.

Pihlajarinne, T. (2011). Keskustelupalstojen ylläpitäjien vastuu: EU-sääntelystä kansalliseen oikeuteen-sananvapausrikokset ja tekijänoikeusrikos. *Lakimies* 109 (2011): 6.

Puranen, U. (1980). Lastenkirjallisuuden luettavuus: vertaileva tutkimus lasten- ja aikuisten kirjallisuuden luettavuuden kriteeteinä pidettävistä kielellisistä piirteistä. Oulun yliopisto.

- Reicher, S. D., Spears, R., & Postmes, T. (1995). A social identity model of deindividuation phenomena. *European review of social psychology*, 6(1), 161-198.
- Salminen, S. (2020, 05.02.) Oululainen kaupunginvaltuutettu tuomittu vihapuheesta – oikeus ei suostunut maksamaan bussilippua. *Iltalehti*. <https://www.aamulehti.fi/a/24285693>
- Shafer, J. (2015). Donald Trump Talks Like a Third-Grader. *Politico Magazine* 05.08.2015. Noudettu 5.11.2018. <https://www.politico.com/magazine/story/2015/08/donald-trump-talks-like-a-third-grader-121340>.
- Shugerman, E. (2018). Trump speaks at level of 8-year-old, new analysis finds. *The Independent*, 09.01.2018. Noudettu 5.11.2018. <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-language-level-speaking-skills-age-eight-year-old-vocabulary-analysis-a8149926.html>, Emily Shugerman New York
- Snyder, M., Tanke, E. D., & Berscheid, E. (1977). Social perception and interpersonal behavior: On the self-fulfilling nature of social stereotypes. *Journal of Personality and social Psychology*, 35(9), 656.
- Suomi24. (2019). *Opastus*. Noudettu 16.10.2019. <https://www.suomi24.fi/opastus>
- Tajfel, H. E. (1978). Differentiation between social groups: Studies in the social psychology of intergroup relations. Academic Press.
- Turner, J.C., & Oakes, P.J. (1989). Self-categorisation theory and social influence. Teoksessa P.B. Paulus (ed.), *The Psychology of Group Influence*, 2. ed. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 233-279.
- Utz, S. (2008). Social identification with virtual communities. *Mediated Interpersonal Communication, New York: Routledge*, 252-270.
- Valentino, N. A., Brader, T., Groenendyk, E. W., Gregorowicz, K., & Hutchings, V. L. (2011). Election night's alright for fighting: The role of emotions in political participation. *The Journal of Politics*, 73(1), 156-170.
- Van Vugt, M., & Hart, C. M. (2004). Social identity as social glue: the origins of group loyalty. *Journal of personality and social psychology*, 86(4), 585.
- Väyrynen, V. (2012). Sähköiset keskustelupalstat viestinnän välineenä: tapaustutkimus: Kilke.
- Walther, J. B., & Bunz, U. (2005). The rules of virtual groups: Trust, liking, and performance in computer-mediated communication. *Journal of communication*, 55(4), 828-846.

Walther, J. B. (2007). Selective self-presentation in computer-mediated communication: Hyperpersonal dimensions of technology, language, and cognition. *Computers in Human Behavior*, 23(5), 2538-2557.

Walther, J. B. (2011). Theories of computer-mediated communication and interpersonal relations. *The handbook of interpersonal communication*, 4, 443-479.

Wang, Y., & Liu, H. (2018). Is Trump always rambling like a fourth-grade student? An analysis of stylistic features of Donald Trump's political discourse during the 2016 election. *Discourse & Society*, 29(3), 299-323.

Wiio, O. A. (1968). Readability, comprehension and readership: An experimental study on the readability of finnish magazine articles, with special reference to readership

Ylilauta. (2019a). *Etusivu*. Noudettu 16.10.2019. <https://ylilauta.org/>

Ylilauta. (2019b). *Säännöt*. Noudettu 16.10.2019. <https://ylilauta.org/?saannot>

Ylilauta. (2019c). *Tietoa*. Noudettu 16.10.2019. <https://ylilauta.org/?tietoa>